

XIII. DE SEKSUELE MORAAAL

Eerder zeldzaam bewaard beeld van de erectie van Amon Ra, mogelijk met zijn vrouw Amunet. In de meeste reliëfs werd de penis later weggebeiteld. Luxor.

Veel mensen denken meteen aan seks wanneer het woord moraal valt. Weinig daden worden zo beladen met verbodsbepalingen als seks. Aartsbisschop Léonard's drie meest ophefmakende uitspraken gaan over seks¹. Ter vergelijking: moraal wordt veel minder te pas gebracht wanneer we geld aan het verdienen zijn, of oorlog voeren; en dit zijn twee activiteiten die het mensdom voortdurend bezighouden doorheen de hele geschiedenis in bijna alle culturen. Eten en drinken, die evengoed biologische functies zijn als seks, worden familiaal en maatschappelijk georganiseerd. Honger en dorst beschouwen we meestal als verwerpelijk – of het moest zijn als middel om druk uit te oefenen op gevangenen, of op een belegerde stad van de vijand. Vasten speelt een rol in het christendom en de islam voor de zuivering van lichaam en geest – maar steeds is de maatregel in de tijd

---

¹ NL. “het niet sanctioneren van bejaarde pedofielen, de immanente gerechtigheid van aids, en het abnormaal zijn van homoseksuelen”. Geciteerd door professor Torfs. “De kerk herleidt moraal tot seks”. De Morgen 8/1/2011.

begrensd, en slechts éénmaal per jaar. Het joodse geloof kent een groter aantal regeltjes over koosjer bereiden en verbodsbepalingen van samen, voor- of na elkaar nuttigen; men leze er de hilarische autobiografische roman van Shalom Auslander maar op na (“Klaagzang van een voorhuid”).

In tegenstelling tot andere biologische activiteiten doet seks ons automatisch reageren: dit en dat mag niet. Tenzij in welomschreven situaties, alleen met die persoon, en niet met anderen.

Of is vandaag “alles” toegelaten? In de media spreekt men over “de seksuele revolutie” die we zouden beleefd hebben in de voorbije decennia. Gezien mijn leeftijd moet ik die revolutie hebben meegemaakt, maar ik vraag me af...

Is vandaag alles toegelaten?

Hier bedoel ik: wat is de norm, individueel en maatschappelijk, hoe voelen de mensen, jongeren en ouderen over seks, in diverse milieu’s van opleiding en inkomen, en godsdienstige achtergrond?

Een wetenschappelijk antwoord hierop begint met te onderlijnen hoe uiteenlopend personen denken en voelen tegenover seks. Wat iemand in zijn binnenste erover vindt, staat niet op zijn visitekaartje of op zijn CV. Zich daarover vrijmoedig uitspreken wordt sterk beperkt door het risico te choqueren of over de tong te gaan als pervert; tenzij iemand overtuigd is de gemeenschappelijke consensus te vertegenwoordigen in het gezelschap.

Hier moet nodig de aandacht gevestigd worden op *de kloof tussen zeggen en doen* die op seksueel vlak heel frequent is. Volgens de statistieken over prostitutie-bezoek moeten er in ieders omgeving mannen zijn die zich daaraan “bezondigen”, maar we kennen er meestal geen. Jongeren vertellen het laatst van al aan hun ouders wat ze uitspoken op en na de disco, en in hun studentenkamer.

Het seksueel gedrag wordt vaak afgeschermd als behorend tot de privésfeer. Maar niet iedereen is het hiermee eens: zondaars en viezerikken zouden moeten op een website staan zodat we onze vrouwen en kinderen kunnen beschermen – een voorbeeld dat misschien extreem is, maar zo uit de realiteit van Europa en de VS geplukt is; over moslim- en katholieke Latijns-Amerikaanse landen spreken we nog niet. De verdediging aangevoerd door de afgezette rechter Koen Arouseu dat de sadomasochistische activiteiten zich afspeelden in zijn privéleven (eigenlijk dat van zijn echtgenote), werd door de Belgische rechtbank niet aanvaard omdat ook anderen zijn activiteiten hadden gezien of kunnen zien – in de private club waar ze plaatsgrepen. Subtiel argument; want wanneer er in de toekomst overal camera’s zullen staan zoals in “1984” van George Orwell, of in de film “Colossus”², zullen privé-activiteiten gelijkstaan met publieke.

---

² In deze futuristische film worden camerabeelden en alle denkbare andere informatie gecentraliseerd in één megacomputer, Colossus. Deze is geïnstalleerd om ons beter te

Samengevat: spreken over de “gemiddelde” of “algemene” seksuele moraal is een vervorming van de realiteit; die zeer complex is.

Daarom wil ik het inzicht en bewustzijn over seksuele normen stimuleren aan de hand van concrete uitspraken en opvattingen, en gebeurtenissen, en ze onderling vergelijken.

ANTI-SEKSUELE GEDRAGINGEN.

“*Je maagdelijkheid verliezen is als drinken uit een beker vol met spuwsel van anderen*”. Dit is één van de boodschappen van de hedendaagse onderwijsprogramma’s van de Amerikaanse overheid, genaamd “Abstinence-only until marriage”³. Er werd al meer dan 1,5 miljard dollar aan besteed.

Erotiek moet bedekt worden

Een voorbeeld van bij ons is het verbod, door de Antwerpse CD&V schepen van Cultuur, Philip Heylen⁴, van de tentoonstelling van de “Feminatheek” van Louis-Paul Boon. Vlaams parlementslid Karim Van Overmeire, toen nog VB en nu N-VA-schepen van Vlaamse Aangelegenheden in Aalst, was ook van die mening. Het gemeentebestuur van Temse, opnieuw CD&V, liet 12 al te expliciete tekeningen, èn een kruisbeeld, van Thomas De Ben weghalen. Deze ingrepen liggen helemaal in de lijn van vele maatregelen tegen erotische kunst, zelfs als die honderden of duizenden jaren oud is. In de grote musea, het British Museum, het Vaticaan, de pinacothek van München bestaan er besloten afdelingen met erotische kunst die praktisch niemand te zien krijgt, soms met burleske voorwendsels, zoals “we vinden de sleutels niet” (documentaire van Peter Woditsch). Soms ontbreken ze gewoon in de inventaris, zodat ze in feite ophouden te bestaan. Onlangs werd zowat de helft van de werken van de Duitser Hans Bellmer weggenomen uit een tentoonstelling in het museum van Whitehall Chapel, wegens “plaatsgebrek”. Keizerin Catharina De Grote bezat een veelheid van pornografische prenten en meubels, maar die zijn niet te bezichtigen.

Wie Egypte bezoekt zal er in de tempels talrijke bas-reliëfs van naakte goden kunnen bewonderen; maar ter hoogte van hun penis is het

---

verdedigen tegen “de vijand”. Echter zodra Colossus alle mogelijke gegevens verzameld heeft, inbegrepen een rechtstreekse verbinding met de gelijkaardige computer van de “vijand”, begint hijzelf beslissingen te nemen, en dwingt hij regeringen en militairen tot gehoorzaamheid. Eén van de twee bevoegde computerspecialisten die nog wil tussenkomen wordt meteen vermoord, waarschijnlijk op bevel van de megacomputer.

³ <http://www.amplifyyourvoice.org/issues/abstinenceonly> Dit onderwijs geeft foute informatie over contraceptie en condoms, en stereotype beelden over de man en de vrouw. Amerikaanse predikers trachten deze boodschap nu naar China te brengen: <http://www.care2.com/causes/education/blog/american-evangelicals-bring-abstinence-only-sex-ed-to-china/>

⁴ Onder het burgemeesterschap van Patrick Janssens. Heylen blijft schepen onder Bart De Wever.

beeldhouwwerk een leeg gekapte put. Soms werd er bij deze vernieling één beeld vergeten: dan kunnen we zien dat hun lid in een prachtige erectie staat. Blijkbaar was dat een goddelijk goed tweeduizend jaar voor onze tijdrekening; maar nadien (de christelijke tijd?) werd het een enorm taboe. “L’origine du monde”, het schilderij van Courbet (1819-1877) dat een close-up toont van het behaarde geslachtsorgaan van een volwassen vrouw, werd door de psychoanalist Joseph Lacan overdekt met een ander schilderijtje⁵. “De gitaarles” werd geweigerd door het Centre Pompidou in Parijs en het Museum of Modern Art in New York, op de grote retrospectieve van Balthus. Dat was in 1984. Het schilderij stelt een lesbische scene voor tussen

Balthus, *De gitaarles*, 1934.

lerares en leerlinge. Misschien speelde ook een rol, dat de compositie lijkt op de Pieta (bewening van Christus) van Villeneuve-les-Avignons uit 1470. In Nederland neemt de Zedenpolitie in 1999 een aantal foto's in beslag, op een tentoonstelling, en alle exemplaren van de catalogus. Die mag pas terug verschijnen na het overplakken van de bewuste zones: het mannelijk geslachtsdeel, in één foto van een klein jongetje op het strand⁶.

⁵ In: Jean-Paul Van Bendegem, “Over wat ik nog wil schrijven”, Garant 2008. Van Bendegem zegt in zijn laatste hoofdstuk dat Courbet in het midden laat in welke situatie de geschilderde vrouw zich bevindt; “neutraal” zegt hij eerst. Ligt ze half onder een laken, of is het een opgetrokken nachtjapon, volgens de interpretatie van fotograaf Michiel Hendryckx? Als anatoom denk ik nochtans dat de vrouw seksueel opgewonden is, omdat een boordje van haar kleine schaamlippen zichtbaar is. Van Bendegem vertelt het verhaal dat de vrouw die model stond, de minnares was van Whistler.....,

⁶ Prof. Johan Swinnen, bij de opening van de erotische tentoonstelling van Hilde Braet. Willemsfonds Gent.

Bij ons in Vlaanderen werd het literaire tijdschrift Daele inbeslaggenomen wegens een tekst “De Penisgroet” van linkse rakker Herman J. Claeys. De Free Press Bookshop ontsnapte evenmin aan de repressie. In de jaren '70 vielen de gerechtelijke diensten er om de haverklap binnen en sloegen de werken met vermeende pornografische of subversieve inslag systematisch aan. Maar ook in 2012 wordt de amateurfotograaf aangehouden die *op een zondag* naaktfoto's nam in het lege Gentse gerechtsgebouw – met toelating, “maar niet voor dit soort foto's”. Zijn computer werd aangeslagen alsof hij een terrorist zou kunnen zijn, en zijn modellen riskeren een veroordeling voor openbare zedenschennis.

Maar misschien kan de lezer erotische kunst en pornografie weinig kenschetsend vinden voor een normaal seksueel leven. Daarom verder.

Condomen? Onthouding is beter

Van een veel grotere maatschappelijke impact is de uitspraak van paus Benedictus tijdens zijn bezoek aan Afrika. Verontwaardiging, ook bij veel katholieken, omdat de paus het condoom afwijst als middel tegen de AIDS epidemie; een wetenschappelijke nonsens. Maar - voor dit boek - is vooral van belang, dat de paus seksuele onthouding predikt. We leven in 2009. Onthouding is in de kerk van Rome een langgekoesterd goed, voor de hele kerkelijke hiërarchie, van pastoors, paters en nonnen tot de hoogste gezagsdragers. Rome verschilt daarin fundamenteel van de andere godsdiensten-van-het-boek: rabbijnen, dominees en imams mogen in het huwelijk van seks genieten⁷. Nu is de huidige paus geen toonbeeld van

---

⁷Jezus zegt niets over seks, althans in de 4 canonieke evangeliën. “Het celibaat staat niet in het evangelie”, zegt prof. Jozef Corveleyn, KUL. Van wie komt die anti-seksuele obsessie in de Roomse kerk? Apostel Paulus die een joodse opvoeding kreeg, en zelf ongetrouwd bleef, gaf de aanzet in zijn brieven aan de Korinthiërs 1, 7:7-9 waar de onthouding méér wordt gewaardeerd dan seks; en waar de hoer en hoereerders meermaals worden genoemd samen met overspelers, dieven, dronkaards, lasteraars, rovers (6:10, 16, 18). Prof. Bart Ehrman geeft nog een andere verklaring: door herhaalde schrijffouten (de teksten werden met de hand gecopieerd) werd het Griekse woord voor ‘Kwaad’ vervangen door het woord voor seksuele immoraliteit: poneras vervangen door porneia (“Misquoting Jesus”, 2005, HarperCollins). Vooral de heilige Augustinus (354-430) bewierookte de onthouding. Hij had nochtans een vrouw genomen op zijn 18^e, met wie hij 13 jaar samenleefde in Carthago en die hem een zoon schonk, Adeodatus. Hij verbrak deze relatie toen zijn moeder hem overtuigde een deftig huwelijk te sluiten met zijn nicht. Hij schrijft hoeveel pijn hem dit afscheid kostte. Hij trouwde niet, bekeerde hij zich tot christen, richtte zijn leven uitsluitend op God en predikte dat wij van het vergankelijke niet mogen genieten. Zowel zijn moeder als zijn zoon waren gestorven. “In 't kort, de levenservaring van Augustinus bracht hem ertoe lust(gevoelens) te beschouwen als één van de zwaarste zonden, en een ernstig obstakel voor het zedige leven” (In short, Augustine's life experience led him to consider lust to be one of the most grievous sins, and a serious obstacle to the virtuous life). http://en.wikipedia.org/wiki/Augustine_of_Hippo#Studying_at_Carthage. Hij zadelde de katholieke mensheid voor de volgende 1500 jaar op met een verschrikkelijk ideaal, dat

modernisme. Maar in 2004 werd door het Vaticaan een “wetenschappelijk onderzoek” gepubliceerd dat pleit voor een gezond celibaat als middel tegen...seksueel misbruik. Het celibaat is geen risicofactor, heet het⁸. Zelfs prof. Peter Adriaenssens (K.U.L.) vindt dat het celibaat niet mag aangeklaagd worden als oorzaak of factor van het massaal kindermisbruik door katholieke priesters, paters en bisschoppen zoals steeds vaker aan het licht komt⁹.

Van dergelijke standpunten gaat een sterke morele richtlijn uit. Twee generaties geleden werd masturbatie door jongens nog ongezonder genoemd voor geest en lichaam, zelfs door (katholieke) professoren in de geneeskunde aan de universiteit¹⁰. Masturbatie door meisjes wordt zelfs vandaag bijna doodgezwegen. Ik herinner mij een kinderarts die snel een slaapmiddel voorschreef toen ouders met hun 8-jarige dochter kwamen klagen “dat ze altijd iets tussen haar benen moest hebben om te slapen”. opvatting van de paus dat onthouding een middel is tegen Aidsbesmetting, ligt niet zo heel ver verwijderd van het medisch advies tot “gezondheid bevorderende initiatieven met betrekking tot seksualiteit en veilig seksueel gedrag”, om bij jongeren besmetting met menselijk papillomavirus (HPV) te voorkomen (waarvan sommige types baarmoederhalskanker veroorzaken). “Veilig seksueel gedrag”: was men bang het woord “condoom” uit te spreken, of bedoelde men eigenlijk: zo weinig mogelijk seks? Een eind verder is er sprake van contraconceptie, maar met welk middel wordt opnieuw in het vage gelaten. Dit alles leest men in het rapport van onze Belgische Hoge Gezondheidsraad, 2007.

Nochtans voerde minister Leona Detiège (S-p-a) in 1993 en 1994 een campagne met affiches en op TV: “Zet ‘em op”. De condoomverkoop in

---

meteen door zoveel volgelingen werd gepropageerd – ook dit laatste feit roept vragen op (zie verder). Hij benadrukte ook, als eerste, de zondigheid van de christelijke mensen, volgens Bert Claerhout, hoofdredacteur van Kerk & Leven.

*Some authors perceive Augustine's doctrine as directed against human [sexuality](#) and attribute his insistence on continence and devotion to God as coming from Augustine's need to reject his own highly sensual nature as described in the Confessions. But in view of his writings it is apparently a misunderstanding.[83] Augustine teaches that human sexuality has been wounded, together with the whole of human nature, and requires [redemption](#) of Christ. That healing is a process realised in conjugal acts. The virtue of continence is achieved thanks to the grace of the sacrament of Christian marriage, which becomes therefore a *remedium concupiscentiae* - remedy of concupiscence.[84] The redemption of human sexuality will be, however, fully accomplished only in the resurrection of the body.[85]*

Het Ethiopisch christendom kent het celibaat van priesters niet. Ethiopië werd gekerstend vanaf 320 door Frumentius, dus vooraleer de invloed van Augustinus zich kon laten voelen. http://en.wikipedia.org/wiki/Saint_Frumentius De bekering van de keizer van Rome, Constantinus, was pas gebeurd in 313.

⁸ DeMorgen 20/2/2004.

⁹ De Morgen week voor 21/3/10.

¹⁰Bvb. prof. Frans Daels; zie Roels, <https://biblio.ugent.be/record/369878>. Over geboorteregeling werd in de lessen verloskunde voor artsen eind de jaren ‘50 aan de Rijksuniversiteit Gent nog met geen woord gesproken.

België bedroeg toen 10 miljoen per jaar, dus 1 per Belg: onthutsend en griezelig, omdat we tegelijk weten dat vele jongeren al coïtus hebben voor ze 18 zijn, en sommigen meerdere malen per week. Een recept dus voor veel ongewenste zwangerschappen, en nieuwe aids besmettingen. De MJA, de jongerenbeweging van de Socialistische Mutualiteiten, richtten een “condomerie” op, waar per post en in alle kantoren diverse modellen en kleuren konden besteld worden. De MJA initiatieven worden tot vandaag voortgezet¹¹. Echter, deze benadering heeft de Hoge Gezondheidsraad nog niet bereikt, noch de katholieke scholen.

In de VS voeren Republikeinse opiniemakers campagne tegen voorbehoedmiddelen. Uit een onderzoek bij 10.000 gevallen van abortus blijkt dat 12 en 13% van de vrouwen geen toegang hadden tot contraceptie; commentatoren interpreteren dit als een bewijs dat contraceptie geen oplossing is. Rick Santorum, even presidentskandidaat, zei: *“Velen met het Christelijke geloof hebben gezegd, het is OK, contraceptie is OK. Het is niet OK. Het is een vrijbrief (licence) om dingen te doen in een seksuele sfeer die tegenstrijdig is met wat de dingen zouden moeten zijn”*¹².

Tijdens de verkiezingscampagne vormden de subsidies aan de Planned Parenthood federation een scheidingslijn tussen Obama en Romney. Eén van de trukken is dat werkgevers de verzekering voor geboorteregeling zouden kunnen weigeren op religieuze en morele gronden¹³. Kandidaat vicepresident Paul Ryan wil talrijke sociale voorzieningen schrappen die vrouwen het meest treffen; hij stemde voor afschaffing van subsidies aan de Planned Parenthood consultatiebureaus. In de staat Indiana werd een wet gestemd die (federale) subsidie voor Planned Parenthood tegenhoudt; een rechter verzette zich niet hiertegen. De staat New Hampshire geeft geen nieuw contract aan Planned Parenthood. Telkens zijn het Republikeinen die

¹¹ Een “Vrijbewijs”, in formaat nagebootst van het Rijbewijs, was een tweede ludieke vondst. Een documentatieboek met artikels uit de media en van bekende Vlamingen (Peter Piot, Marleen Temmerman, Tom Lanoye, Goedele Liekens, e.a.), de Seks-Quiz, de Seks-Flop, e.a., was nog één van de aantrekkelijke initiatieven van MJA (gestart in 1989). Er werd ook geciteerd uit de tegenpropaganda vanuit het katholieke “Informatiecentrum voor Ethische problemen” in Mechelen, die onthouding voor het huwelijk verdedigt, en misleidende pseudowetenschap verkondigt. MJA heet nu JOETZ: <http://www.joetz.be/VeiligVrijen/Pages/default.aspx>

<http://www.condoshop.be/shop.asp>

http://www.condoshop.be/product.asp?strParents=&CAT_ID=133&P_ID=506

¹² <http://www.thenation.com/blog/166389/conservative-war-womens-sexuality?rel=emailNation#>

¹³ <file:///Users/sidney/Desktop/MORAAL%20ZONDER%20GOD/PlannedParenthood%2019-7-12.webarchive>

<http://www.ppaction.org/site/R?i=4gBd4v9gbFNI-5zXG4UMhA>

Defunding Planned Parenthood: “This Is A Bad, Bad Thing” [VIDEO]

Indiana Law to Defund Planned Parenthood Blocked

Defunding Planned Parenthood, The Battle Turns Uglier

deze beslissingen nemen, gesteund door organisaties genaamd “American Life Lige”, en “Americans United for Life”. In de secundaire scholen in Clovis in California (39.000 leerlingen) wordt seksuele onthouding aangeleerd, zonder over contraceptie te spreken. Hiertegen werd een klacht ingediend o.m. door ouders en de afdeling van de Amerikaanse Academie voor kindergeneeskunde.

De campagnes werden zo nadrukkelijk dat een journalist schreef: “Beste Vrouwen, de Conservatieven willen jullie voortdurend zwanger” ([Robin Marty](#), 2011)¹⁴. De vrouwen van Planned Parenthood steunden dan ook Obama met een opvallende film “Yes we plan” (zie ons hoofdstuk over Vrijheid¹⁵).

Jeugd niet op foute gedachten brengen

Terwijl de uitspraak van de paus niet door alle katholieken op applaus werd onthaald, heeft het vrij katholiek onderwijs toch zijn eigen pedagogisch project. Daar wordt over seks, en zelfs over de morning-after-pil gesproken. Maar *“het achterliggende principe moet het respect voor het leven zijn. Wij zetten hier op school bijvoorbeeld ook geen condoomautomaat. Dat heeft iets te maken met dat katholiek zijn, ik zet hier bijvoorbeeld ook geen snoepautomaat omdat ik de leerlingen niet wil*

¹⁴ <http://www.care2.com/causes/dear-women-conservatives-want-you-constantly-pregnant.html#ixzz26H9m8DnW>

<http://www.care2.com/causes/what-is-controversial-about-birth-control.html>

<http://www.care2.com/causes/less-birth-control-more-ultrasounds-how-the-gop-wants-to-force-women-to-bear-more-children.html>

<http://www.care2.com/causes/with-ryan-as-vp-culture-wars-come-front-and-center.html>

<http://www.care2.com/causes/abstinence-sex-ed-california.html>

¹⁵ <http://vermeylenfonds.files.wordpress.com/2012/11/hoofdstuk-101.pdf>

https://secure.ppaction.org/site/SPageNavigator/YesWePlan/pp_ppaf_yesweplan.html?pgwrap=n&s_src=YesWePlan_1012_c4_e1&autologin=true&JServSessionIdr004=g2t7hg6ye2.app209b

*aanmoedigen te snoepen. U kunt dezelfde analogie met de condoomautomaat maken*¹⁶.

Deze formulering zegt het heel duidelijk: de toegang van de jeugd tot seks mag niet worden vergemakkelijkt; het is niet gezond. Even eraan herinneren dat de overgrote meerderheid van de Vlaamse jeugd en de volwassenen in het katholiek onderwijs zijn opgevoed.

“Waken over de bedreiging van de zedelijke aantasting van de jongeren” werd ook ingeroepen door de CD&V media specialist Carl De Caluwe, in 2009 tegen het plan van Studio Brussel om een film te maken met Murielle Scherre. Die bewaking is de opdracht van de toezichthouders van de Vlaamse openbare omroep, brengt De Caluwe in herinnering. Het plan ging niet door¹⁷.

“In de jaren vijftig en zestig mochten vrouwelijke stripfiguren geen borsten hebben, van de censuurcommissie. De stripscène was toen erg katholiek”. Dat zegt striptekenaar Roger Leloup, schepper van heldin Yoko Tsuno. De censuurcommissie is deze in Frankrijk, want de uitgever was Dupuis, en elke publicatie moet van de overheid een ISBN nummer krijgen. “Ook de drukkers waren vaak katholiek, en ze konden tekeningen of zelfs nummers uit de handel houden”¹⁸. Geen borsten, lezer! (aangekleed wel te verstaan!). Terwijl borsten essentieel zijn in de overleving van de menselijke soort, zoals van alle zoogdieren.

Een (half) blote vrouwenborst kan al aanstootgevend zijn, zelfs wanneer het een moederborst is die te drinken geeft aan haar baby. In 2010 roepen verplegers in een ziekenhuis van Aalst (welk?!) de politie op, omdat een moeder die zat te wachten voor behandeling van een ongeval, de borst gaf. Facebook vond borsten ook ongepast: eind 2008 verwijderde het alle foto's van borstvoedende moeders wegens aanstootgevend¹⁹. Zullen we maar niet denken dat machtige firma's die rijk worden van babymelk in poeder, zouden adverteren op Facebook? Ook de lingeriewinkel van Muriel Scherre werd door fB uitgevaagd wegens een tepel. fB verwijderde ook de frontpagina van HUMO van 2 augustus 2011, omdat ze een tekening toonde van een parend koppel, van de rug gezien, dat in de tunnel zit van een scanner.

Ik hield het niet voor mogelijk, maar de Vlaamse Regulator voor de media heeft in 2010 een boete opgelegd aan VT4 en vtm, wegens erotiek op teletekst ook van VijfTV, 2BE en JIM. De boodschappen werden de ganse dag uitgezonden zodat ook minderjarigen ze konden zien. In 2008 was aan

¹⁶ De directeur van het Sint-Jan Berchmanscollege in Brussel, aan DeMorgen, 30/3/2004.

¹⁷ PDW in De Morgen 16/9/011.

¹⁸ De Morgen Magazine 29/1/2011.

¹⁹ De Morgen 15/7/10.

de zenders al een waarschuwing gegeven²⁰. Ja, wat we in Vlaanderen zelf doen, doen we beter. En nu heb ik die beelden niet kunnen zien...!

In 2012 komt de Vlaamse Regulator weer in actie. MTV Networks Belgium liet na een waarschuwing te publiceren in twee Vlaamse dagbladen voor de uitzending om 18 uur, op de jongerenzender TMF, van een gewelddadige animatieserie, "South Park" (boete van 20.000 euro)²¹. Het argument over de geweldsscènes kan ik wel bijtreden; maar die zien we ook voortdurend in het gewone nieuws en speelfilmen. VIJFtv heeft prijs (2500 euro), wegens "de niet-conforme uitzending van een mogelijk schadelijke aflevering", voor 20 uur, "het ontbreken van een akoestische waarschuwing vooraf, en het ontbreken van een visueel symbool (+12) tijdens de hele uitzending". Het betreft "Hot child in the city", een aflevering van "Sex and the city". En wat was daar nu te zien? "Expliciete beelden van een masturberende man".

In de VS gaat de preutsheid nog verder. Na klachten van ouders verklaarde een schooldistrictsraad in Virginia het dagboek van Anne Frank ongeschikt voor het onderwijs, wegens te expliciete notities door Anne over de vrouwelijke geslachtsorganen. Als jonge puber in haar seksuele ontdekkingsjaren stelt zij verbaasd vast "hoe klein het gaatje beneden is" en hoe zij zich niet kan voorstellen "dat er een man kan inkomen, laat staan een baby kan uitkomen"²².

De negatieve waardering van seks vinden we ook terug in 3 van de 4 redenen om een hoofddoek verplicht te maken, volgens de hedendaagse moslim denker ayatollah Morteza Mortahari. Zijn boek uit 1967 geldt vandaag als standaard in de sjiiitische wereld. Hij spreekt over "*vermenging van de man en de vrouw die tot seksuele excessen leidt*", "*seksueel verlangen beperken*", "*wellust onder controle houden*", *arbeid die verlamd wordt door het ontsluieren van de vrouw en de seksuele vrijheid*"²³.

²⁰ De Morgen 9/10/2010.

²¹ De Morgen 31/10/2012.

<http://www.vlaamseregulatormedia.be/nl/nieuwsarchief/2012/beslissing-2012032.aspx>

Uit de beslissing van de VRM over MTV: "*Elke aflevering wordt een eerste maal uitgezonden omstreeks 18u en later op de avond om 21u herhaald. In de afleveringen komen regelmatig (extreme) geweldscènes, expliciet seksueel getinte uitspraken, seksueel geladen handelingen, grof taalgebruik en discriminerende opmerkingen voor*".

<http://www.vlaamseregulatormedia.be/nl/over-frm.aspx>

<http://www.vlaamseregulatormedia.be/nl/nieuwsarchief/2012/beslissing-2012022.aspx>

²² <http://www.demorgen.be/dm/nl/994/stand-der->

[dingen/article/detail/1060884/2010/01/29/Anne-Frank-te-pornografisch-voor-scholen-in-Virginia.dhtml](http://www.demorgen.be/dm/nl/994/stand-der-dingen/article/detail/1060884/2010/01/29/Anne-Frank-te-pornografisch-voor-scholen-in-Virginia.dhtml)

²³ Interview met Mevr. Soudéh Rad, afgestudeerd aan de universiteit van Teheran, verder studerend in Parijs, De Geus november 2011. Deze moderne interpretatie van de hoofddoek heeft weinig te maken met de historische oorsprong; volgens Karen Armstrong was de hoofddoek een privilege van de vrouwen van de profeet Mohamed.

Prostitutie beboeten

In het progressieve Zweden worden sedert 1999 klanten van prostituees beboet, en riskeerden ze tot 6 maand gevangenisstraf, zopas verlengd naar 1 jaar. Er zijn ook effectief 660 mannen veroordeeld²⁴. Deze wetgeving wordt bij ons nu ook aangeprezen door de Christelijke Humanisten van cdH; “omdat het lichaam geen koopwaar is”. O-VLD volksvertegenwoordiger Els Ampe noemt dit hypocriet²⁵. Ook de Zweedse tegenstanders van de wet zeiden dat prostitutie in de illegaliteit zou voortbestaan. Freya Piryns van Groen! wil prostitutie legaliseren want nu gelden arbeidswetgeving en sociale zekerheid niet, zodat prostituees op vele wijzen niet beschermd zijn. Het interessantste in deze ethische meningsverschillen is de vaststelling, door de Zweedse prof Mansson (die destijds aandrang om de wet in te voeren) dat de prostitutie niet verdwenen is, wel is ze niet toegenomen. ”Prostitutie zal altijd bestaan” zegt hij. Wat te voorspellen was, want ze is immers een antwoord op een diepgewortelde biologische behoefte van de mannen.

Zopas hoor ik dat het stadsbestuur van Charleroi prostituees verbannen heeft uit het stadscentrum, zowel op straat als achter vitrines. De politie, een man en een vrouw, gaan rond eerst om voor te lichten, en dan om te controleren/verbaliseren. De rtbf-reportage eindigt met beelden van zones die nog wèl toegelaten zijn: vage gronden onder autostrades, en naast een spoorwegdijk waar afval gestort ligt²⁶. De maatregel van de stad is dus mensonterend, en gevaarlijk voor de vrouwen en hun klanten. Het college is een coalitie van PS, MR en cdH, met Ecolo in de oppositie, die tegen was.

Daarentegen in Antwerpen, zegt Patsy Sörensen van Payoke, die al 25 jaar de prostituees verdedigt: *“Vroeger werkten de meisjes in verschrikkelijke omstandigheden, en regelmatig werden ze verjaagd door de politie, waarna wij ze niet meer vonden. Vandaag is de prostitutie geconcentreerd in enkele straten, en transparant. Elke kamer voldoet een duidelijke normen, en de meisjes huren een raam tegen redelijke prijzen, al is dat laatste moeilijk te controleren. Ook de omgeving – de verlichting, de bereikbaarheid – is in orde. Natuurlijk duw je daardoor bepaalde activiteiten net de luwte in, maar dat gebeurde vroeger ook. De straathoertjes aan de Brusselse KVS...dat Brussel zulke mensonterende toestanden laat voortduren. Die meisjes, soms piepjong of onder invloed, staan daar halfnaakt in weer en wind. Niemand kent hen, niemand beschermt hen. Vaak worden ze beroofd door Marokkaanse mannen”*²⁷.

Maar nu vragen tweehonderd vrouwenverenigingen in Europa een Europees verbod op prostitutie. De Belgische Vrouwenraad ondertekende

²⁴ De Morgen 14/5/2011.

²⁵ De Morgen 12/5/2011.

²⁶ Rtbf journaal 8/8/2011.

²⁷ De Morgen 12/3/2012.

mee. Deze laatste zegt: “Prostitutie is een vorm van geweld”. Ze beweren dat door het verbod in Zweden de prostitutie enorm is afgenomen. Ze willen straffen van klanten (“daders”) en pooiers/souteneurs. Repressie tegen prostituees zelf moet afgeschaft worden²⁸. Daartegenover vindt de vrouwenbeweging Zij-kant een verbod geen goede zaak, want het zal prostituees in de illegaliteit duwen en de kans op misbruik vergroten.

Ik ontkom niet aan de vaststelling dat een mate van hypocrisie aanwezig is de eis tot verbod. De behoefte aan seks van de klanten zal toch niet verdwijnen? Is het dan niet in ieders belang openlijk en vooral veilig te werk te gaan, zoals in elke andere dienstverlening? Ook de keuze van de vrouwen zelf moet meetellen. Onlangs verscheen nog het boek van Lindsay Momerency, *“Studente ontvangt”*; ze verdienen snel geld met klanten op zakenreizen en etentjes. “Deze meisjes zijn geen sukkelaars die amper rondkomen, maar ze houden vooral van dure spullen”²⁹. De ware reden waarom zovelen hier graten in zien, is een morele veroordeling van betaalde seks. Terwijl we allemaal ons brood verdienen door de prestaties van ons lichaam, inbegrepen onze hersenen, te verkopen.

De gekleurde vlaggen van SENSOA

In Vlaanderen heeft de organisatie SENSOA een “normatieve lijst” opgesteld, voor het “pedagogisch omgaan met seksueel gedrag van kinderen”³⁰. “Grensoverschrijdend gedrag” kan “licht” zijn, “ernstig”, en “zwaar”, kleurrijk gevisualiseerd met “gele”, “rode” of “zwarte vlaggen”. Deze criteria of grenzen worden in tabellen vastgelegd, volgens de leeftijd van het kind, tot 17 jaar. Het begrip “grensoverschrijdend” is duidelijk afkeurend, maar tevens dubbelzinnig: is het moreel verkeerd, of ongezond, of (wettelijk) verboden? Hoe ouders, leraars en de jeugd zelf het ook interpreteren: het zijn lijstjes van “mag niet”. Er worden woorden gebruikt die telkens een afkeuring inhouden: “aanstootgevend”, “shockerend”, “openbare zedenschennis”, “kwetsend”, “groot leeftijdsverschil”, “zelfbeschadigend”; echter door hun vaagheid zullen ze anders begrepen worden naargelang de persoon, omgeving, apriori opvattingen, enz. “Dwangmatige masturbatie (*chronisch of openbaar*)” krijgt een rode vlag bij 15-17-jarigen. Poging tot geslachtsgemeenschap tussen 6-11 jaar, met leeftijdsgenoten, krijgt een zwarte vlag, *Geslachtsgemeenschap of promiscue gedrag, dit is verschillende seksuele partners tegelijk hebben* (wat ‘tegelijk’ betekent moet ieder raden...) krijgt een gele vlag, bij 12-14 jarigen. Promiscuïteit blijft grensoverschrijdend ook bij 15-17 jaar. Wat denkt u van “*grote interesse in porno en obsessief bezig zijn met seks (ook masturbatie)*”? Dat is grensoverschrijdend op 15-17 jaar. “*Herhaaldelijk*

²⁸ De Morgen 5/12/2012.

²⁹ De Morgen 22/2/2012.

³⁰ http://www.seksuelevorming.be/shop_grootbeeld.php?produktId=337 49 eur.

seksuele gore gesprekken” is rood, indien met leeftijdsgenoten; zwart indien met een (groot) leeftijdsverschil.

De normatieve lijst werd “ontwikkeld in nauwe samenspraak met het werkveld”. Wie zou dat wel zijn! Bij SENSOA denken sommigen dat er een wetenschappelijk basis zou zijn voor de gekleurde vlaggen; ze verwijzen naar hun literatuurlijst³¹. Maar het is puur ideologie, willekeurig naargelang de persoonlijke (geheime) gevoelens van de opstellers. Het heeft een groot voordeel, zoals een pedagoge toelicht: *we hebben nu een objectieve lijst*. Waarmee alleen gezegd is dat de lijst op papier staat, zoals ook de catechismus en de eetvoorschriften van de orthodoxe joden op papier staan.

In de versie van 2011 heeft SENSOA een criterium ingevoerd dat wetenschappelijk lijkt: een activiteit die bij minder dan 20% van een specifieke leeftijd optreedt, is ongezond. Opnieuw wordt een statistische maat voor abnormaliteit ingevoerd. Uit het absurde kan aangetoond dat zulks geen wetenschap is: wat met personen die korter zijn dan 20%, of die een diploma hebben dat slechts weinigen behaalden, of wier inkomen onder 20% zit van de bevolking, of de 20% laagste bloeddrukcijfers, enzovoort.

De mensen van SENSOA verdedigen zich door de grote belangstelling die zij krijgen vanwege ouders en opvoeders, hun nood om grenzen aangereikt te krijgen. Want ergens moeten we toch een grens trekken, nietwaar? Dat is zeer duidelijk dan een morele grens, geen gezondheids criterium of wetenschap.

“Grensoverschrijdend seksueel gedrag bij jongeren” kreeg nog een bredere betekenis van enquêteurs in Nederland, zoals: *“iemand die geen seks wil, daar toch toe overgehaald wordt”*, *“de meisjes (76 procent) en 54 procent van de jongens werd geconfronteerd met bijvoorbeeld staren, seksueel getinte opmerkingen”*³². “Grensoverschrijdend” is ook de term in de media wanneer er “ernstige feiten” tussen kinderen onderling gebeuren in een internaat van het Vlaams onderwijs. Angsten en depressies worden er meteen aan toegeschreven.

(N)iets mis mee ?!

Morele grenzen aan seksueel gedrag van jongeren worden ook gepropageerd door de vzw Steunpunt Jeugd. In samenwerking met [Chirojeugd Vlaanderen](#), [Scouts en Gidsen Vlaanderen](#), [KSJ-KSA-VKSJ](#), [Jeugd Rode Kruis](#), [KLJ](#), [Jeugd en Seksualiteit](#), [Kazou](#) en [Sensoa](#) wordt een

³¹ Ik las daarvan 2 artikels verschenen in wetenschappelijke tijdschriften: Friedrich (de enige in een internationaal tijdschrift), en Rademakers. Beide beschrijven seksuele activiteiten bij normale kinderen, zonder enige aanwijzing van abnormaal, ziekelijk of grensoverschrijdend gedrag. Geen van beide geeft enige steun aan de lijst van vlaggen, d.w.z. ongewenst gedrag. Na deze opmerking kreeg ik geen antwoord meer van SENSOA.

³² <http://www.leeuwardercourant.nl/nieuws/binnenland/article6234419.ece/'Veel-ongewenst-seksueel-gedrag-bij-jongeren'>

pakket richtlijnen verspreid, getiteld “(N)iets mis mee?!”, bestemd voor leiders van jeugdverenigingen. Bekeken vanuit de Vlaamse katholieke traditie is dit een stap voorwaarts, want de meest diverse situaties worden besproken en visueel voorgesteld, en niet alles krijgt het etiket ongewenst of strafbaar. Onverwacht progressief, en vermoedelijk niet naar de zin van veel ouders, wordt gemengd slapen in dezelfde tent van 16-jarige meisjes en jongens als normaal (groene vlag) verdedigd. Maar dat is helemaal geen vrijbrief voor seks: als er twee “betrap” worden, alleen in een tent, volgt er een gele vlag: “Ik vind niet dat je dit op kamp moet doen”. Als argumentatie wordt gegeven: a) ze lopen het risico van betrap te worden (alsof dat een geldige reden is!); b) gebrek aan *zelfrespect*, want jullie vrijen niet veilig. Dat laatste is ook naar mijn mening een goede reden om op te treden: maar m.i. zou de jeugdleid(st)er meteen een pakje condooms moeten overhandigen. Dàt gebeurt niet (er wordt alleen iets over een brochure gezegd), en dat precies maakt het hele verschil tussen afremmen van seks, en het positief en veilig beleven ervan.

Andere morele toetsstenen zijn: *toestemming*, *vrijwilligheid*, *gelijkwaardigheid*, *ontwikkeling* (men bedoelt de leeftijd), en *context*. Theoretisch klinkt dat heel redelijk, maar de toepassing in de talrijke concrete voorbeelden blijkt deels een terugkeer naar angst voor het lichaam, voor onzedelijkheid, en vandaag natuurlijk voor misbruik. Kleine meisjes die het initiatief nemen tot een seksueel getinte handeling met een leider: de handleiding beschrijft het in twee situaties: “ik vind het niet leuk”, “het mag niet verder gaan”. Pornoposters (blote borsten, een paar in coïtus) ophangen in het lokaal, het tekenen van penissen en spleten (“obsceen”), giechelen bij teksten over seks, nabootsen van coïtushoudingen tijdens een quiz (met de kleren aan!): dit wordt vriendelijk veroordeeld (gele vlag). Bij dit laatste omdat het (nog) niet past bij 12-jarigen. Sterk vind ik dat kinderen van 7-11 jaar terecht mogen bezwaar maken (rode vlag) als ze naakt onderzocht worden op de aanwezigheid van teken (we spreken immers over een kamp in de vrije natuur). Kenmerkend voor de hele invalshoek is, dat ‘aanvaardbaar’ seksueel gedrag dat een groene vlag krijgt, toch liever verwezen wordt naar een andere omgeving, en liefst wordt onderbroken (“dan storen we niemand”).

Lezend in de dikke bundel raadgevingen bekruipt mij het gevoel: waarom heeft O.L.Heer ons toch met seks geschapen, want het maakt het leven zo ingewikkeld...

Maar in de hedendaagse realiteit valt er niet mee te lachen. Twee schooljongens hadden maandenlang een seksuele verhouding, de “dader” is 18, het “slachtoffer” 13. Met instemming of niet, het is strafbaar. De ouders eisen dat de “aanrander” van school wordt gestuurd. De school wil zover

niet gaan (de 18-jarige moet wel therapie volgen), en de ouders stappen naar de rechter³³.

Volgens de Belgische wet zijn seksuele handelingen strafbaar onder de leeftijd van 16, ook met instemming tussen minderjarigen zonder leeftijdsverschil. Tongzoenen en internetseks kunnen hier onder vallen, tegelijk is er grote onzekerheid en een taboesfeer. De Kinderrechtencommissaris is zich ervan bewust dat deze wet geen rekening houdt met de realiteit³⁴.

Seks tussen minderjarige en volwassene

Seks tussen een (geslachtsrijpe) jongere en een volwassene is een groot taboe. In veel landen legt de wet de seksuele meerderjarigheid vast waaronder een volwassene automatisch een misdrijf pleegt door seks te hebben met een minderjarige. Dat de minderjarige zou kunnen instemmen of de seks wensen, speelt hierbij geen rol; hij of zij is “het slachtoffer” van het misdrijf. In de V.S. wordt in 2009 een 37-jarige lerares tot 20 jaar *effectieve* gevangenisstraf veroordeeld omdat ze een verhouding had met een 13-jarige jongen, een leerling van haar. De zaak kwam aan het licht doordat de politie de twee zag vrijen; er was dus geen klacht. Het krantenbericht vermeldt nog dat de rechter het slachtoffer op geen enkel ogenblik aan het woord liet. Indien de misdadigster vervroegd zou vrijkomen, blijft ze voor haar leven gebrandmerkt omdat in de V.S. de registers van seksuele misdrijven publiek toegankelijk zijn³⁵. In Frankrijk pleegde een lerares zelfmoord, na een publieke en gerechtelijke veroordeling wegens passionele seks met haar 17-jarige leerling. André Cayatte maakte er de bloedstollende film over “A mourir d’aimer”. Let wel dat telkens sprake was van instemming door het ‘slachtoffer’.

De strafwetgeving gaat verder dan we denken: een 65-jarige man werd in Frankrijk tot gevangenisstraf veroordeeld omdat hij *internetseks* had gehad met een onbestaand 12-jarig meisje genaamd Jessica, dat als *lokmiddel door een Tv-journalist* was gesimuleerd³⁶. Voor de rechtbank in Hasselt verscheen een leerkracht die “grensoverschrijdende” *sms- en chatberichten* had gestuurd naar minderjarige *oud-leerlingen*. Hij deed hen oneerbare voorstellen. Hij kreeg al zeven maand schorsing als tuchtsanctie³⁷.

³³ De Morgen 11/5/2012.

³⁴ Het document van de Kinderrechtencommissaris toont veel begrip voor de behoeften van jongeren en voor de realiteit; maar demonstreert tegelijk hoe de seksualiteit geproblematiseerd wordt door de samenleving. Volwassenen, hun angstige reacties en veroordelingen vormen een groot probleem.

http://www.seksuelevorming.be/downloadfiles_shop/JongerenEnSeksualiteitKinderrecht.en.pdf

³⁵ DeMorgen 31/12/09.

³⁶ Een journalist van het agentschap CAPA, enquête over “seksuele roofdieren van het internet”, uitgezonden door France2 (Le Monde 21/6/2010).

³⁷ De Morgen 28/2/2012.

Voor de beroemde filmregisseur Roman Polanski evolueerde zijn rechtszaak gunstiger, tenminste in de finale afloop. De Zwitserse minister van Justitie zal hem niet uitleveren aan de VS waar Polanski veroordeeld blijft voor seks met een 13-jarige (met haar instemming). De minister hanteert een procedure argument (volledig dossier werd niet vrijgegeven door de VS), dat geen uitstaans heeft met het misdrijf zelf. Het ‘slachtoffer’, nu een volwassen vrouw, had zelf gepleit voor de vrijlating van Polanski, maar juridisch heeft dit geen gewicht.

De maatschappelijke morele en wettelijke normen hebben de biologische volwassenheid niet aanvaard, maar een nieuwe grens getrokken. Die grens stelt dat niet-meerderjarigen niet zelf mogen kiezen omdat ze geestelijk nog onrijp zijn. Dit principe wordt echter niet toegepast op andere activiteiten van jongeren aan wie steeds meer verantwoordelijkheden en sancties worden opgelegd: betreffende hun studies (slagen of niet), hun openbaar gedrag (zgn. overlast; kleine criminaliteit...), en hun beroepsmatig werk onder de leeftijd van 15 jaar, nl. in deeltijds werken en leren^{38 39}???. Seksuele meerderjarigheid op 14 jaar is in 1996 in een Belgisch wetsvoorstel gegoten door minister Miet Smet; maar er ontstond een grote mediahete omdat het een aansporing zou zijn tot losbandigheid; het voorstel werd ingetrokken⁴⁰. Paradoxaal genoeg verwacht de maatschappij toch van jongeren dat ze hun seksualiteit sturen en onderdrukken. Omgekeerd is het jongeren dan weer wel toegelaten te trouwen met leeftijdsgenoten.

In dit klimaat van afwijzing van seksuele ervaring, is het te vrezen dat jongeren vaak niet voorbereid zijn noch op de emotionele, noch op de praktische gevolgen van seksuele betrekkingen zoals zwangerschap en seksueel overdraagbare ziekten. Maar is de oplossing dan seksuele betrekkingen strafbaar stellen? Zouden we kinderen niet beter opvoeden tot verantwoorde seksbeleving, inbegrepen geboortecontrolé? Dat vereist echter eerst een positieve appreciatie van de seksualiteit. Tegen onbeschermdé geslachtsgemeenschap (zonder condoom) wordt minder gewaarschuwd dan tegen seks zelf⁴¹.

³⁸ werknemersleercontract of Syntra-leercontract voor middenstandsopleiding. Zie bvb <http://www.magik.be/art/pid/14282/Deeltijds-leren.htm> RVA bonus voor werkgevers: http://www.rva.be/frames/frameset.aspx?Path=D_opdracht_Bonus/&Items=1&Language=NL

³⁹ www.vps.fgov.be/newsletter/tilove5/nl/index.htm =reeds bestaande administratieve sancties voor jongeren

Voorstel Ludwig Vanhove (Sp-a): 12j voor gemeentelijke administratieve sancties GAS.

⁴⁰ Meer over de historiek: “Vlaanderen vrijt. 60 jaar seks in Vlaanderen”, Wim Trommelmans, Ria Goris, Lieve Blancquaert. 2006.

⁴¹ <http://www.reddie-teddy.be/opvoeding/schoolgaand/middelbare-school/verliefdheid/Pages/default.aspx>

Voorbehoedmiddelen op voorschrift, en doktersbezoek (bijvoorbeeld wegens een seksueel overdraagbare infectie) moeten (in ons land) door de ouders betaald worden, zodat de privacy van de jongeren geschonden wordt, ofschoon onze wetgeving die privacy toekent. Het Kinderrechtencommissariaat en SENSOA hebben in 2010 aan de regering gevraagd de derdebetalersregeling uit te breiden naar jongeren⁴². Bovendien zijn veel middelen voor geboortecontrole duur, zeker voor kwetsbare jongeren⁴³, en zijn sommige test voor infecties slechts 2 maal per jaar terugbetaalbaar door het RIZIV. Het voorgaande heeft betrekking op België; maar in de meeste landen, zeker de jongeren in de ontwikkelingslanden, is de preventie eerder catastrofaal te noemen, met alle gevolgen vandien, zoals vroege en herhaalde zwangerschappen, en infecties waarbij HIV.

Seks voor volwassenen beperkt

Ook bij volwassenen zijn er grenzen aan de seksuele vrijheid. In de wet betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (1966) werd in 2007 een hoofdstuk toegevoegd alsook een KB, waarmee o.m. ongewenst seksueel gedrag op het werk wordt beteugeld. *“Dit kan zich op verschillende wijzen uiten, zowel fysiek als verbaal: het kan zowel gaan om lonken of wellustige blikken, dubbelzinnige opmerkingen of insinuaties, tonen van pornografisch materiaal (foto’s, teksten, video’s), compromitterende voorstellen...”* De drie puntjes aan het einde van de zin laten onze verbeelding de vrije loop. Verder *“het kan ook gaan om aanrakingen”*. In het vouwblad wordt dit vergezeld van een foto waar men een mannelijke hand ziet die ligt op het achterwerk van een vrouw, onder de gordel. Deze aantrekkelijke brochure wordt verspreid door de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, met de steun van de Europese Unie. Wat met aanrakingen aan de blote hand, beide handen, de elleboog, de hals, de schouder, beide schouders, het hoofd? Voorzichtigheid is de boodschap.

Reeds in 2004 maakte de nieuwe preutsheid in de VS meerdere processen mogelijk van volwassen vrouwen tegen mannen die hen ooit eens aangeraakt/oogcontact gezocht/aangekeken hadden. Yves Desmet schreef er toen een mooi standpunt over, waarin hij schuld bekende: *“...alle vrouwen die in de loop der jaren mijn hand op hun bil, heup, rug, nek of schouders hebben gevoeld, ook al was het uit troost, aanmoediging, vreugde en zelden met een seksuele bijgedachte...”*

Geen seksuele bijgedachte! Haha. Wat kent Yves Desmet zichzelf slecht, toch? Terecht wijst hij op de constante stroom van borsten en billen en

⁴² http://www.sensoa.be/pdf/divers/2010_Sensoa_Memorandum_federale_regering.pdf

⁴³ zoals gesteld door de Nationale Commissie voor de evaluatie van de (wettelijke) zwangerschapsonderbreking. Zie bij SENSOA.

erotiek in de media, die simultaan loopt met een steeds preutser wordende moraal. En hij besluit: *daar komen vodden van*⁴⁴.

Nadat de nieuwe Belgische regels over ongewenste seks op het werk brede publiciteit hadden genoten, schreef de psycholoog Stephaan Lievens, professor aan de Gentse Universiteit, het boek: *“Gewenste seksuele intimiteiten op het werk”*. Daar hadden onze wetgevers niet aan gedacht. Want hoevelen hebben hun partner of echtgenoot(e) niet op en dankzij het werk leren kennen? Vroeger, inderdaad, moest dat in de kerk gebeuren; vrouwen werkten niet buitenshuis. Maar volgens filmen en romans werden ook in de kerk ‘lonkende en wellustige blikken’ geworpen. Beschrijft Hafid Bouaza niet in zijn laatste roman *“Spotvogel”* dat Marfisa en Noral zoeken elkaar te minnekozen in de beschutting van de moskee? Maar het mag niet, van haar vader. Merkwaardig: dat laatste antwoord gaf ook één van mijn medestudenten op een uitnodiging om te gaan vrijen⁴⁵.

De nieuwe strafwet tegen seksisme

Het wetsontwerp van minister Milquet definieert seksisme in volgende termen: *“misprijzen ten aanzien van personen van een ander geslacht...of hen als minderwaardig beschouwt...of reduceert tot hun seksuele dimensie die een ernstige aanslag op hun waardigheid betekent”*. Ook zullen slachtoffers van seksuele *intimidatie* een burgerlijke klacht kunnen indienen. De minister zal een campagne voeren met de slogan *“de weg naar mijn hart verloopt niet via mijn billen”*. Meerdere begrippen die emotioneel negatief zijn, worden hier geassocieerd met seks. Een opsomming van positieve aspecten van seks kan men zich hier niet voorstellen. Eerder wordt het negatieve verder uitgebreid: *“Bij de introductie van de lezing van Martha Nussbaum complimenteerde de decaan haar vooral met hoe ze eruit zag. Dat was pijnlijk”* (Prof. Eva Brems, hoogleraar Mensenrechten). *“Eén anekdote blijft mij bij: in het Vlaams parlement zei iemand: ‘na de melkquota, de vrouwenquota’. En iedereen maar lachen”* (Mieke Van Hecke, Katholieke Onderwijskoepel)⁴⁶. Er zijn Amerikaanse bedrijven waar er gescheiden liften zijn voor mannen en vrouwen.

Maar over dezelfde wetsontwerp zegt Eva Mouton: *“We worden precies almaar intoleranter tegenover het spel dat het leven heet. Geen enkel gestoei op de werkvloer dat nog als ‘fun’ kan worden gezien, want wie weet wie welke claims nadien allemaal te wachten staat?”*. De positieve benadering verwoordt Prof. Ariane Bazan (Klinische psychologie, ULB) als volgt: *“een geërotiseerde blik kan ontegensprekelijk traumatisch zijn, maar het is ook vaak zo dat die blik zeer belangrijk, deugddoend en in wezen zelfs*

⁴⁴ DM 26/2/2004.

⁴⁵ Geen uitnodiging van mij, voor alle duidelijkheid.

⁴⁶ De Morgen 26/11/2012.

constructief en existentieel is voor de vrouw die hem ontvangt...hoe ze die blik in dankbaarheid kunnen gebruiken om met meer minzaamheid naar het eigen lichaam te kijken. Het paradoxale is wellicht dat een sleutel tot een zekere verzoening met het eigen lichaam precies loopt langs de geërotiseerde blik of benadering, die dat lijf met verlangen bekleden, het begeerbaar maken. Hetzelfde geldt voor het taalgebruik en het geheel van de man-vrouwspeelsheid die deel kan uitmaken van de sociale omgang. ‘Geen decolletés bij examens want de bedoeling is niet verleiden in die context’: ik vind het betreuenswaardig dat op een impliciete wijze het idee wordt meegegeven dat bloot pas kan worden verantwoord als het functioneel is. Nu is het recht op niet-functioneel bloot precies een cruciale inzet in het bewaken van ruimte voor sociale erotisering (...). De inzet is, denk ik, van de orde van de beschaving zelf⁴⁷.

Naast het criminaliseren van bepaalde seksuele uitingen heeft het ontwerp ook juridische zwakke punten. Sofie Peeters vraagt zich af: “*Hoe ga je seksistische uitspraken bewijzen? Moet ik de dader dan meesleuren naar het politiebureau en vragen om zijn opmerking nog eens te herhalen?*” Verder omvat de definitie van minister Milquet ook het begrip ‘bedoeling (intentie)’. We wezen er al op (hoofdstuk 5) dat een bedoeling subjectief is, veelal niet objectief vast te stellen. Hier ligt een bron van veel rechtsonzekerheid en willekeur.

Het seksistisch gedrag van sommige mannen is op enkele maanden tijd onderwerp van talloze commentaren in de media. Ik vestigde de aandacht op de biologische aspecten⁴⁸.

Al wat vies en voos is

“Wees steeds kuis in uw gemoed” is het hoeveelste gebod?

Mijn echtgenote die destijds in de lagere *gemeenteschool* katholieke godsdienst kreeg, vroeg zich af wat dat wel kon betekenen. Maar ook vandaag is dat begrip niet verdwenen. In 2009 publiceert het Vaticaan de analyse van biechtgegevens van de jezuïet Roberto Buso en van Wojcieh Giertych, de persoonlijke theoloog van de paus⁴⁹. Welke hoofdzonden daar vooral aan ’t licht komen, verschilt tussen mannen en vrouwen. De zonde die het meest opgebiecht werd door mannen, is onkuisheid. Bij vrouwen is het hoogmoed. Mannen vinden dus zelf dat ze kuiser zouden moeten zijn; en vrouwen dat ze nederiger moeten worden (de deugd die tegenover hoogmoed staat).

Terloops weze opgemerkt welk gedrag NIET op deze roomse lijst van zonden te vinden is: geweld. Nieuwe zonden zijn wèl: gebruik van drugs, milieuvervuiling, genetische manipulatie, sociale onrechtvaardigheid, het

⁴⁷ De Morgen 28/4/2012.

⁴⁸ <https://biblio.ugent.be/input/record/2977482>

⁴⁹ DeMorgen 28/2/2009.

veroorzaken van armoede (dat doet toch niemand?!), financiële gulzigheid (de bankencrisis was al een tijd aan de gang).

Eind 2010 lazen we in de krant dat een paar betrapt werd op “stomende seks” in het toilet van een trein. De treinbegeleidster, een vrouw, wil hun een dubbele boete opleggen: hindering van het treinverkeer, en openbare zedenschennis⁵⁰. Openbaar? zult u misschien vragen. Ja, want vermits de treinbegeleidster het ontdekte, **kon** het gezien worden; zo is de wet. Kent u die grap niet van die klacht tegen seks bij de overburen waarvoor de gluurder bovenop een kast moest kruipen?

Erger dan onkuisheid is overspel. Daar preekt zelfs Jezus tegen, al is hij één en al begrip: wanneer de joodse Schriftgeleerden en het volk een overspelige vrouw willen stenigen, redt hij haar met de beroemde woorden: “wie zonder zonde is werpe de eerste steen”⁵¹. Iets minder mededogen toont Andreas De Block, docent aan de K.U.Leuven. Hij vernoemt immers overspel driemaal in de rij naast diefstal, roofovervallen en passiemoorden, in een artikel over immorele gedragingen en misdaden. Verder heeft hij het nog over kannibalen of massamoordenaars, en “*al te menselijke fouten zoals overspel en fraude*”⁵².

Seks = schandaal, een lange rij

“Onderzoek naar machtsmisbruik directeur Internationaal Munt Fonds”, is een krantenkop. Dominique Strauss-Kahn, 59, vroeger al Frans minister, moet zich verantwoorden; een privébedrijf is belast met een onderzoek. Waarover? Hij zou in 2008 zijn positie *misbruikt* hebben door een seksuele relatie aan te gaan met Piroska Nagy, een voormalige Hongaarse en gehuwde (!!)-ambtenaar werkzaam aan het IMF. Ik citeer letterlijk wat de grote media schrijven; let op “*misbruikt*”. Men durft niet zeggen dat een seksuele relatie strafbaar is; er wordt namelijk onderzocht of de dame financieel werd bevoordeeld bij haar ontslag. En natuurlijk moet de hele wereld dat weten. Zelfs de volle naam van haar echtgenoot, M.B., de vroegere voorzitter van de Argentijnse centrale bank, is van essentieel belang voor het journaal. Mevr. Nagy noemt dit publieke vernedering⁵³. En in 2011 krijgt Strauss-Kahn opnieuw een seksschandaal aan zijn broek, kort voor hij zich wellicht kandidaat zou stellen voor de Franse presidentsverkiezingen. Hij wordt meteen aangehouden, door de

⁵⁰ Margot Vanderstraeten schreef er een gemakkelijke column over in De Morgen.

⁵¹ Evangelie van Johannes 7:53-8:11. Deze passage ontbreekt in de oudste manuscripten; de regels 8:7 en 8:11 behoren volgens prof. Bart Ehrman tot de “top 10” die niet in de originele versie stonden (“Misquoting Jesus”, 2005). Maar talrijke kunstenaars werden er door geïnspireerd, o.m. Rembrandt, en Lucas Cranach, die verplicht werd zijn ontwerp te wijzigen omdat de vrouw te dicht tegen Jezus stond, volgens kerkelijke experts.

⁵² DeMorgen 28/1/2009.

⁵³ <http://www.bloomberg.com/news/2011-05-20/strauss-kahn-imf-probe-aborted-in-2008-as-alleged-victim-wouldn-t-testify.html>

Amerikaanse politie, en neemt ontslag uit het IMF⁵⁴. Weinig media vestigen er de aandacht op dat hij plannen had om de dollar als internationaal betaalmiddel te vervangen⁵⁵, wat hem tot vijand nummer één van de VS moet gemaakt hebben. De hypothese mag geformuleerd worden dat het seksschandaal slechts het middel was om zijn hervormingsplannen van de internationale finacie tegen te houden. Sedert zijn vrijspraak in New-York duikt in Frankrijk de ene seksklacht na de andere tegen hem op. Ofschoon iedereen onschuldig wordt geacht zolang hij niet veroordeeld is, menen een groep van linkse en rechtse Europese parlementsleden dat DSK niet mag deelnemen aan een debat. Zopas lezen we dat de Franse wet tegen prostitutie ingeroepen wordt om de seksfeestjes van DSK uit te pluizen⁵⁶.

De New-Yorkse procureur-generaal en vroegere gouverneur Elliott Spitzer moest ontslag nemen toen de pers meldde dat hij luxe-prostituees frequenteerde. Hij was erg streng opgetreden tegen financiële- en beursmisbruiken, en velen beschouwden hem als een mogelijke presidentskandidaat.

In Frankrijk neemt een staatssecretaris van de regering-Sarkozy ontslag wegens beschuldigingen door twee vrouwen over aanranding. Beiden waren eerder ontslagen, en één van hen was vervolgd wegens diefstal uit de gemeentekas die ze terugbetaalde. Nu is tegen de staatssecretaris een gerechtelijk onderzoek geopend⁵⁷.

Opnieuw in de V.S. ontstond groot schandaal, toen doorheen gsm berichten uitlekte dat Tiger Woods, een golfkampioen en ‘bekend persoon’, afspraakjes maakte voor betaalde seks. Het verhaal verspreidde zich in meerdere continenten doorheen de media, kwaliteitsbladen evengoed als tabloids. Maar daar bleef het niet bij: meerdere multinationale bedrijven die de sportman sponsorden zagen hun beurskoers dalen, zodat ene professor uitrekende dat de beleggers 8,3 miljard euro kwijtspeelden – of foute seks belangrijk is in onze hedendaagse economie⁵⁸.

---

⁵⁴ Zijn tegenkandidaat, president Sarkozy, heeft hier niets mee te maken vermits hij thuis gewoon naar de televisie keek. DSK had recent een sleutelrol gespeeld in de noodkredieten aan Griekenland en andere, die het slachtoffer werden van beurspeculanten. DSK had zich ook laatdunkend uitgelaten over de financiële wereld van Wall Street (interview in de film “Inside Job” : http://www.sonyclassics.com/awards-information/insidejob_screenplay.pdf). DSK is buiten vervolging gesteld in de VS; velen zijn echter overtuigd van zijn schuld, en daar valt niet meer over te praten.

⁵⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Dominique_Strauss-Kahn Zie ook Francine Mestrum: <http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2011/05/16/dominique-strauss-kahn-bon-d-barras>

⁵⁶ De Morgen 20/12/2012.

⁵⁷ De Morgen 30/5/2011.

⁵⁸ De Morgen 30/12/09. De bedrijven zijn o.m. Gillette, AT&T, Nike, Electronic Arts, Gatorade. Onverklaard is dat de consultant Accenture, eveneens sponsor, geen nadeel ondervond.

Nauwelijks enkele dagen later melden de krantenkoppen en de Tv-journaals: ‘Schandaal nekt Noord-Ierse premier’. Eerste-minister Peter Robinson treedt tijdelijk terug, en in de media wordt hij al beschuldigd van fraude of onethisch gedrag – want zijn echtgenote had een seksueel avontuur met een 19-jarige man. Dat ze aan haar minnaar geld leende wordt in de mediahete gemengd met de smeulige seks; want haar man, de minister, had de “lening” (aanhalingstekens volgens de media!) “niet aangegeven”. Zijn vrouw die een Born Again Christian is, deed al een zelfmoordpoging wegens schuldgevoel, en hoopt dat god haar wil vergeven.

Ook in Nederland kent men er wat van: “*Politie valt binnen op illegaal seksfeest in sauna*” (2010). Wat zou er illegaal zijn aan seks in een sauna? De exploitatievergunning, zei de burgemeester. Maar dat is natuurlijk een stok om een hond te slaan⁵⁹.

De topman van Hewlett-Packard, Mark Hurd, maakte van HP het grootste technologiebedrijf ter wereld; onder zijn bestuur nam de beurskoers met 100% toe en namen de kosten af. Maar hij moest meteen opstappen toen hij betrappt werd op een ongepaste uitgave voor een softporno-actrice die hem eerst beschuldigde, dan weer vrijsprak van seksuele intimidatie. De media noemden dit “een scheve schaats rijden”, en haar foto stond ook in de kwaliteitskranten⁶⁰. Hurd krijgt wel een ontslagpremie van 50 miljoen dollar.

In de VS moeten meerdere verkozen politici zich publiek vernederen en ontslag nemen, na wijd en zijd gepubliceerde seksuele misstappen. De recentste in 2011 is Anthony Weiner die internetrelaties had, en een foto toonde van zijn kruis in onderbroek met een bobbel. Dit is een buitenkans voor zogenaamde lichaamstaal-experten om in het nieuws te komen: gelaatsuitdrukkingen van betrapte mannen worden geanalyseerd om “het gezicht van de zonde” te herkennen⁶¹. Bij de fotoreeks staat ook oud-president Bill Clinton. Die kon ternauwernood afzetting vermijden, nadat Monica Lewinsky, een stagiair op het Witte Huis, in kleuren en geuren hun seksspelletjes aan een vriendin had verteld. Na tussentijdse verkiezingen is Weiner, een Democrat, opgevolgd door een Republikein, waardoor de steun voor president Obama afneemt.

De grote baas van de CIA, generaal David Petraeus, held uit de Iraakse oorlog, neemt meteen ontslag wanneer een FBI-agent in zijn draft e-mailbox de liefdesbrieven ontdekt die hij wisselde met zijn biografe. Nog sterker is de rechtvaardiging die een defensiespecialist op Tv aanvoert voor deze sanctie: ‘er kunnen geheimen gelekt zijn. Het is geen strijd tussen FBI

⁵⁹ www.demorgen.be/dm/nl/994/stand-der-dingen/article/detail/1059157/2010/01/26/Politie-valt-binnen-op-illegaal-seksfeest-in-sauna.dhtml

⁶⁰ DM 11/8/2010.

⁶¹ De Morgen 14/6/2011

en CIA'. Blijkbaar is liefde een groot veiligheidsrisico. Echter zijn er ook steeds maatschappelijke consequenties aan zo'n seks schandaal: de top van de CIA bepaalt mee en doorslaggevend de buitenlandse politiek van de VS; Generaal Allen, bijna op hetzelfde moment slachtoffer van een onderzoek wegens zijn seksueel gedrag, is de topmilitair van de NAVO-troepen in Afghanistan die aan hun langzame terugtrekking begonnen zijn. Plotse uitschakeling van deze gezaghebbers ondermijnt het gevoerde beleid. Wie daar voordeel uit haalt, is het onderwerp van een artikel van prof. James Petras, U. Binghamton, New York, die ook de andere actoren identificeert in deze koningsdrama's. Zie: <http://www.michelcollon.info/Intrigues-d-elites-C-est-pas-une.html?lang=fr>

In België weten de media dat premier Yves Leterme een vriendin heeft gehad die zogenaamde mailtjes van hem heeft gelekt. De Raad voor Journalistiek oordeelde dat *“berichtgeving over het privéleven maatschappelijk verantwoord kan zijn, omdat ze duidelijkheid kan verschaffen over het daadwerkelijk functioneren van een belangrijk politicus, of over de mate waarin hij zich kwetsbaar opstelt. Op zich was het citeren van een aantal sms-berichten door Story dan ook niet verkeerd”*⁶². Lezer, herhaal langzaam deze uitspraak, want ze formuleert de hedendaagse ethische opvatting over de negatieve waarde van seks.

De burgemeester van Aalst Ilse Uyttersprot, is te zien op een 4 jaar oud filmpje op internet, waar ze seks heeft op een Spaanse toren, in de media betiteld met “towergate”⁶³. Verkozenen van haar eigen partij vinden dat ze zich moet verontschuldigen (wat ze weigert), en Het Laatste Nieuws schrijft dat deze zaak *“choquerend is voor een groot deel van de CD&V-achterban die toch veel mensen van middelbare en hogere leeftijd telt”*. HLN vindt dus, dat seks op middelbare en hogere leeftijd choquerend is.

De wreedheid waarmee mannen getrouwde vrouwen straffen die overspel pleegden, of zelfs maar ervan verdacht worden, suggereert dat we te doen hebben met een primitieve biologische reflex: het mannetjesdier moet kost wat kost vermijden dat zijn eigen afstammelingen gemengd worden met deze van een vreemde concurrerende man. Het gebruik of zelfs wetgeving om overspelige vrouwen te stenigen tot de dood, bestond in de tijd van Jezus; maar ook vandaag nog, bijvoorbeeld in Iran; ofschoon daar een wetsontwerp aanhangig is om het te verbieden⁶⁴.

Arts mag geen seks met patiënt

⁶² De Morgen 28/1/2012.

⁶³ <http://www.lalibre.be/actu/belgique/article/709640/la-bourgmestre-d-alost-regrette-le-voyeurisme-sur-son-intimite.html> De benaming “towergate” is een nieuw woord, waarin “gate” wijst naar het afluisterschandaal dat president Nixon deed aftreden, en dat plaatsvond in het gebouw Watergate. De Democraten, zijn tegenstanders, hielden daar hun verkiezingscongres.

⁶⁴ De Morgen 10/7/10.

Na het voorgaande kan het niet verwonderen dat artsen die seks hebben met een patiënt, veroordeeld worden indien het aan het licht komt. In 2008 werd door het Nederlandse medisch tuchtcollege een psychiater definitief geschrapt omdat hij gedurende 14 jaar met een (volwassen) patiënte seksuele handelingen had gepleegd die door haar als aangenaam waren ervaren, maar later veranderde ze haar appreciatie. Dit werd in het vonnis “seksueel grensoverschrijdend gedrag” genoemd. Wat nergens in het lange vonnis wordt vastgelegd is, waar de grens in kwestie juist ligt; kunnen we wel binnen de grens van het toelaatbare blijven? Het enige veilige antwoord is: géén seks in deze relatie – ook geen aanrakingen of ‘wellustige blikken’. Gewenst of niet, het doet er niet toe. Spijtig dat we niet weten of patiënte, na haar klacht tegen haar vroegere psychiater, nu genezen is. Het vonnis maakt in elk geval geen melding van ernstige gevolgen voor haar gezondheid.

Ook in de romantische film “Tender is the night” naar de roman van F. Scott Fitzgerald, is het de patiënte Mary Steenbergen die geneest en overleeft, terwijl de psychiater (aan alcoholisme) tenonder gaat.⁶⁵

Ook in ons land werd jaren geleden een hoogleraar psychiatrie afgezet als diensthoofd wegens seksuele relaties met patiënten. Maar zopas was er een nieuw groot schandaal : 63-jarige psychiater Walter Vandereyken, deeltijds docent aan de K.U.L., met een indrukwekkende loopbaan, bekende op TV (Terzake) dat hij gedurende 20 jaar met meerdere volwassen vrouwelijke patiënten een ongepaste relatie had. Hij “werd verliefd, maar ging tever”. Hij trouwde met één van deze vrouwen. De journalisten zwelgden in genot. Meteen schorst rector Mark Waer hem preventief: “De feiten zijn afschuwelijk”, “maakt misbruik van zijn machtspositie”. Het ziekenhuis verbreekt het contract met Vandereyken; het parket start een onderzoek, de Orde der Geneesheren begint een tuchtprocedure. Wanneer de pers meldt dat hij zijn private praktijk herneemt, staat op het einde: er zijn geen formele klachten tegen hem ingediend⁶⁶.

Seks in de media: warm en koud

De boodschap dat seks niet te veel tijd in beslag moet nemen, wordt ook in pseudo-wetenschappelijke publicaties verspreid. De Standaard berichtte over een Amerikaans onderzoek waaruit bleek dat 3-7 minuten volstaan voor een bevredigende coitus. Dit volgde uit een ondervraging van relatietherapeuten, psychologen en sociale werkers die mensen met seksuele problemen hadden geholpen. “*In totaal moet een vrijpartij tussen de drie en*

⁶⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Tender_Is_the_Night

⁶⁶ <http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/1514053/2012/10/09/De-loopbaan-van-Walter-Vandereyken.dhtml>
<http://www.hln.be/hln/nl/957/Binnenland/article/detail/1537899/2012/11/22/In-opspraak-gekomen-psychiater-opnieuw-aan-de-slag-in-privepraktijk.dhtml>

dertien minuten duren, voorspel en naspel inbegrepen”⁶⁷. Let op het woord “moet”! Als volksverlakkerij kan het tellen. Niet alleen hangt alles af van wat men als “bevredigend” betitelt (ejaculatie bij de man?); maar de bron werd dus gevormd door mensen met seksuele *stoornissen*, en hun therapeuten. Bovendien wordt, zoals vaak, het *gemiddelde, feitelijk* gedrag als NORM voorgelegd aan allen. Mij suggereert het ook dat de schrijvers van dit “wetenschappelijk” artikel behoren tot de (brede) groep van individuen met een beperkt seksueel leven – wat natuurlijk geen schande is. Maar ze leggen de norm vast voor iedereen. De Standaard citeert nog de instemming van een bekende prostituee dat het niet te lang mag duren...

De Standaard spreekt nu regelmatig over seks op de voorpagina van zijn internet nieuwsbrief. Seksuologen geven advies, zogenaamd “geen oordeel” maar hun uitspraken staat bol van ‘moeten’ en ‘mogen’ en ‘goed’⁶⁸.

Seks is ‘verslaving’

Normen sluipen binnen onder bedekte vorm. Dames- en jongerenbladen allerhande staan dagelijks vol met raadgevingen voor de liefde, en human interest story’s die telkens een rolmodel presenteren of hoe het wel en niet mag/moet. Sedert enkele jaren duikt steeds vaker het begrip “seksverslaving” op, als een ziekte. Een interview met een psychotherapeut en seksuoloog gaat over zijn laatste boek over *ziekelijke vormen* van liefde. Daar lezen we: “*Met een zekere mildheid kijken naar zij die liefdesgek zijn – daarmee bedoel ik: met een zeker begrip maar daarom niet goedkeurend -*”. Drie soorten ziekelijke liefde worden genoemd: “*Erotomanen is de meest ziekelijke vorm, het gaat om een echte waanstoornis..(..). Obsessionele minnaars daarentegen hebben geen wanen, maar...(..). Liefdesverslaafden is de derde vorm van ‘ongezonde’ liefde die ik aanklaart*”. (...) *We zien dan ook dat seks de grootste valkuil is in dit soort relaties (...). Zorg dus dat je een rijk gevuld leven hebt, dat is de beste preventie tegen mentale overbelasting en allerlei problematieken*”. Wat deze expert ook bedoeld moge hebben⁶⁹: veel mannen en vrouwen zullen zich na lezing van het interview afvragen of zijzelf wel normaal zijn, dan wel één van de opgenoemde kenmerken vertonen van één van deze ziekelijke liefdes. Ouders zullen in paniek geraken als ze bij hun (verliefde) kinderen zo’n kenmerkt menen te ontwaren.

Seksuoloog Koen Baeten, Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, K.U.Leuven: “*Veertig procent van de mannen in onze maatschappij loopt het risico om een seksverslaving te ontwikkelen*”. “*Niet iedereen leert op*

⁶⁷ De Standaard 4/4/08.

⁶⁸ www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=GC32M7BCN&utm_source=standaard&utm_medium=newsletter&utm_campaign=weekly

⁶⁹ Interview in De Morgen (6/2/10) met Wilfried Van Craen, schrijver van talrijke boeken en artikels, geeft therapie, lessen en trainingen, en is zeer aanwezig in meerdere bladen. www.wilfriedvanraen.tk

jonge leeftijd om goed met zijn driften om te gaan". Er komen steeds meer seksverslaafden in België; maar het probleem wordt zwaar onderschat, zegt Baeten. Het verschil is niet steeds duidelijk tussen verslaving of gewoon slechte seksuele gewoonten (merk op: "slechte" – FR). Kenmerkend is dat ze willen stoppen, maar niet kunnen. Prostitutie, surfen naar pornosites, schaamte- en schuldgevoelens na de daad, verkrachtingen: alle wijzen op verslaving. Het vereist jarenlange therapie om terug een normaal seksleven te bereiken. Een man die genezen is na 2,5 jaar zegt dat de rust nu in zijn hoofd is teruggekeerd. *"Ik heb nu al tweeënhalve jaar geen seks. Al zal ik nooit helemaal genezen. De drang blijft sluimeren"*⁷⁰. Genezing is dus: geen seks; duidelijker kan de antiseksuele moraal niet geformuleerd worden.

In mijn dagblad lees ik de aankondiging van een speelfilm op de zender Vitaya. *"De hoofdpersoon Sue heeft een groot geheim waarvoor ze zich diep schaamt. Ze is al sedert haar puberteit verslaafd aan seks, en heeft elke vrijdag een afspraak in een hotelletje om aan haar behoeften te voldoen"*.

Lezer: heeft u het goed begrepen? *"Elke vrijdag"*! Kan u zich dat voorstellen: elke vrijdag!? *"Sue beseft echter dat haar verslaving ongezond is en wil er iets aan doen...Dit drama is gebaseerd op een waargebeurd verhaal"*⁷¹. Elke vrijdag! Wat een ziekelijke verslaving...

Verslaving wordt in een gezondheidsmagazine gedefinieerd als *"een hersenziekte; elke gedrag dat gericht is op het nastreven van genot, of het opheffen van innerlijk onbehagen"*⁷². Deze definitie is dus toepasselijk op seks, maar ook op eten en drinken, en andere lichamelijke functies zoals het ledigen van de blaas en de darmen. Langs de omweg van zogenaamde gezondheidsleer infiltreren morele normen in ons leven.

Verslaving is opnieuw de term voor de 'cyberseks': die is dwangmatig, je hebt geen aandacht meer voor andere dingen, je verzet minder werk, je raakt geïrriteerd als je klusjes moet doen, je wilt niet op familiebezoek, kinderen voelen de spanning thuis, mannen gaan hun vrouw soms tot seks dwingen, je onttrekt je aan huiselijke taken..."⁷³.

⁷⁰ De Morgen 11/1/2012.

⁷¹ "Love Sick", van Grant Harvey, met Sally Pressman. De Morgen 6/5/2010.

⁷² "Brain", uitgave van Medipage, gratis bijlage bij De Morgen in mei 2010. De teksten zijn interviews met professoren van alle Vlaamse medische faculteiten. Het magazine handelt over ziekten die moeten bestreden worden met medicatie, zoals ADHD, epilepsie, schizofrenie, bipolaire stoornissen. Medipage behandelt alle medische onderwerpen, en verschijnt in meerdere talen, o.m. als bijlage bij Le Soir. Zit ook op fB en twitter, en ligt in de wachtkamers van artsen. Het wordt gefinancierd door o.m. farmareus Bayer <http://www.medipage.info/html/nl/publicaties.html>
<http://www.medipage.pl/>

⁷³ uit: "Cyberseksverslaving. Gids voor mannen die willen breken met internetseks", door Hannie van Rijsingen. De Morgen 6/12/2010.

Ik vrees dat het maar een kwestie van tijd is, dat ‘hyperseksuele stoornis’, zogenaamde seksverslaving, terecht komt als geestesziekte in de medische handboeken. De Amerikaanse psychiatrische “bijbel”, DSM-5, had in zijn laatste versie (2013) het begrip al opgenomen; maar het is dan toch weer geschrapt door de Amerikaanse vereniging van psychiaters⁷⁴. We weten dat bij elke nieuwe uitgave van het boek, er massa’s nieuwe ‘stoornissen’ bij komen. De farmaceutische industrie kan zo haar cliënteel uitbreiden met miljoenen “patiënten”, en die industrie is sterk vertegenwoordigd bij de opstellers van het boek (69 % van de experts hebben financiële banden⁷⁵).

De hierboven geciteerde regels en normen komen uit de hedendaagse ontwikkelde maatschappij. Wanneer we enkele generaties in de tijd achteruit gaan, zijn de antiseksuele opvattingen en gedrag in de westerse (christelijke) cultuur en wetenschap ontelbaar. Van onanie krijgen jongens ruggemergtering; of toch een minder gezond nageslacht⁷⁶. Vooral de vrouwelijke seksualiteit is behandeld als des duivels – het lijkt wel de steeds terugkerende paniek, van mannen uiteraard, dat de Duivel uit het Oude Testament zich bedient van de vrouw⁷⁷. Jonge vrouwen werden tijdens de contrareformatie (16^e eeuw) naar het katholieke klooster gestuurd omdat men ze beschouwde als verleidsters die mannen in het verderf storten⁷⁸. De vrouw als instrument van het Kwade ontmoet men op vele plaatsen in de geschiedenis. De langst regerende Romeinse keizer, Augustus (63 v.C.-14 n.C.) overleefde vele complotten en oorlogen, maar hij werd uiteindelijk door zijn echtgenote Livia vergiftigd, ofschoon hij dit verwacht had maar niet kon vermijden. Xantippe, echtgenote van de beroemde filosoof Socrates (469-399 v C) is het archetype van het onhebbelijke en bazige wijf. Hera

⁷⁴ De Morgen 15/12/2012.

⁷⁵ Prof. Stijn Vanheule, U. Gent, en Dirk DeWachter:

<http://stijnvanheule.psychanalysis.be/wp-content/uploads/2012/12/de-morgen-5-december-dsm.pdf> Prof Roel Verheul:

<http://www.psy.nl/meer-nieuws/dossier/Artikel/roel-verheul-stapt-uit-werkgroep-dsm-5/>

Prof Allen Frances: Tien slechtste nieuwigheden in DSM-5:

<http://www.psychologytoday.com/blog/dsm5-in-distress/201212/dsm-5-is-guide-not-bible-ignore-its-ten-worst-changes>

⁷⁶ Ludo Abicht vertelt in zijn autobiografie dat in de jaren ’50 dit verhaal over masturbatie niet meer opgedist werd bij de jezuïeten. Wèl nog, dat toegeven aan de verleiding een bewijs is van karakterzwakte. Deze norm was heel doelmatig, zegt Abicht. In: “*Het lunapark en andere plekken*”, 2009.

⁷⁷ Tegen het verbod van God in biedt Eva aan Adam de appel der Wijsheid. Het verhaal van Adam en Eva in het paradijs wordt in de Koran anders verteld: de slang verleidt zowel Eva als Adam tot het eten van de appel. Nadat ze zijn verjaagd uit het paradijs bouwt Adam honderd jaar aan een huis voor God, en vraagt vergiffenis. Waarop Allah hen vergeeft: in de islam wordt geen zonde overgeërfd. Moslims gaan dus niet onder een erfzonde gebukt zoals de christenen en joden.

⁷⁸ Volgens de historische roman van Sarah Dunant in “In ongenade”.

verpest het leven van oppergod Zeus (Jupiter) en bespiedt hem, zodat hij zich moet omtoveren tot arend of zwaan of stier om aan zijn pleziertjes te geraken (respectievelijk met Ganymedes, Leda en Europa⁷⁹). Heksen zijn steeds vrouwen. Dat het thema van de duivelse vrouw in meerdere culturen terugkomt suggereert een biologisch determinisme bij mannelijke individuen.

Morele normen bij experts

Onrechtstreeks sluipen normen en seksuele grenzen ook binnen langs huwelijksconsulenten en relatie-experten. Luister even: *“als ik dan zie hoe een oudere man plots aanpapt met zijn jongere secretaresse, dan vind ik dat vaak intriest. Het opbouwen van een hechte band, het koesteren van een lange relatie, dat geeft zo’n diepgaande intense vervulling dat ik het voor niets zou willen ruilen. Dat is ook mijn missie in mijn praktijk”*. Dit zegt Jeffrey Wijnberg, relatietherapeut en schrijver van *“Horken en heksen, de strijd tussen de seksen”*⁸⁰.

Normen zitten verborgen in woorden die zelfs wetenschappers gebruiken. De grafiek met de seksuele fasen van opwinding, oorspronkelijk beschreven door Masters en Johnson, worden vandaag volop gebruikt in een onderzoeksproject van de U. Gent en K.U.L., *“Sexexpert”*⁸¹. De laatste fase na het orgasme wordt *“herstel”* genoemd. Wat is *herstel*? Iets dat komt na schade, ziekte, ongeval. Dat wordt geplaatst na het orgasme! Daar zou moeten staan: ontspanning, bevrediging, geluk. Ziehier in een notendop de anti-seksuele levenshoudingen.

Wat Lisa Appignanesi zegt

Lisa Appignanesi besluit, in de Coda van haar dikke boek *“Alles over de liefde”*: *“De vlamme pijlen van Cupido, en de ziedende hartstochten die daardoor tot leven zijn gewekt, kunnen achteraf overkomen als woeste tornado’s die je wegrukten uit de weldadige kalmte van een hechte vriendschapsband”*. In meerdere paragrafen verkiest ze vriendschap boven passie en seks: *“De genoegens die vriendschap biedt, (het) na het uitrazen van de hartstochten (...), is voor velen een van de grootste geschenken die het leven te bieden heeft”*. *“Al verlangen we in naam van de liefde naar torenhoge toppen van vervoering, en raken we verstrikt in grootse ongezeglijke hartstochten, met alle ellende die daarbij hoort, we zouden er goed aan doen...”*⁸². Ook in de woordenschat is haar raad duidelijk. Ze stelt

⁷⁹ Nochtans sproten uit deze escapades een belangrijk nageslacht voort: uit de bevruchting van Leda werden Helena van Troje geboren (“de mooiste vrouw ter wereld”), en Kluteimnestra, de vrouw van koning Agamemnon die de strijd tegen Troje zal leiden. Europa is dan weer de moeder van koning Minos van Creta.

⁸⁰ De Morgen 5/2/2011.

⁸¹ <http://www.sexpert-vlaanderen.be/>

⁸² Lisa Appignanesi, *“Alles over de liefde. Anatomie van een onbeheersbare emotie”*. Vertaald uit het Engels. De Bezige Bij, 2011.

beide vormen van liefde tegenover elkaar, alsof ze elkaar uitsluiten. Terwijl zowel vriendschap als seksuele passie beide verrijkend zijn, en we ze dus beide zouden moeten nastreven – tenzij we bang zijn van seks: “alle ellende die daarbij hoort...”. Ellende kan men in alle menselijke verhoudingen meemaken, bijvoorbeeld tussen bazen en ondergeschikten, werkgevers en personeel soldaat en zijn vijand. Ook in de beste vriendschappen, want die verhinderen tegengestelde meningen en belangen niet.

Of dit nu de persoonlijke ervaring van de schrijfster is, heeft geen belang. Haar boodschap vloeit deels voort uit de opbouw van het boek, dat een bloemlezing is uit beroemde verhalen, van Aeschylus tot Hanif Kureishi, over William Shakespeare, Leo Tolstoj, Friedrich Engels, Freud, Virginia Woolf, Emily Dickinson, Francis Bacon, D.H. Lawrence, Thomas Mann, Anthony Giddens, e.a. De psychiater Wilhelm Reich is er niet bij; maar hij zou het verschil niet gemaakt hebben, wanneer de seksuele moralisten uit vele christelijke landen worden samengeteld.

Geboorteregeling, mag dat wel?

Inzake geboorteregeling moet eraan herinnerd worden dat de verkoop van, alsook voorlichting over anticonceptiemiddelen strafbaar was in België tot 1973 toen de wet uit 1922 gewijzigd werd⁸³. Margaret Sanger, de oprichter van de Amerikaanse consultatiebureaus voor geboorteregeling vloog in de gevangenis in 1912 wegens de verkoop van een schedediafragma aan een undercover agente. Nadien vluchtte ze naar Engeland, waar de wetgever veel meer breeddenkend was. Zij speelde ook een cruciale rol in het werk van Dr Gregory Pincus dat uitmondde in de anticonceptiepil in 1953, gecommmercialiseerd in 1957. In de pauselijke encycliek “*Humanae vitae*” uit 1968 werden anticonceptiemiddelen nogmaals verboden. Maar ook anno 2009 schrijft een Vlaamse professor dat de anticonceptiepil “*de seksuele act heeft gebanaliseerd en volledig*

---

⁸³ Dankzij de liberale Minister van Justitie Herman Vanderpoorten. Vorige pogingen waren mislukt: in 1965 (Alex Borguet), 1966 en 1968 (Guy Cuddell) en 1970 (Willy Calewaert). Reeds in 1945 had het SVV (Socialistische Vooruitziende Vrouwen) de opheffing van het verbod op voorlichting geëist. In de wet van 1922, art. 383, stond: “*Worden met boetes of opsluiting gestraft, hij die voorwerpen, bijzonder bestemd om de zwangerschap te voorkomen, uitstalt of verspreidt ofwel reclame maakt om den verkoop daarvan te bevorderen. Hij die uit winstbejag, aan andermans driften voldoet door het uitstallen, verkopen of verspreiden van de gedrukte of niet gedrukte stukken, waarin enig middel tot voorkoming van zwangerschap wordt bekendgemaakt, door het aanprijzen van het gebruik of door het verstrekken van inlichtingen omtrent de wijze waarop het wordt verkregen of gebruikt. Hij die, met het oog op den handel of op de verspreiding de bij vorig lid bedoelde geschriften, vervaardigt, doet vervaardigen, doet invoeren, doet vervoeren, aan een vervoer- of verspreidingsagent overhandigt, door enig publiciteitsmiddel aankondigt*”.

*ontkoppeld van het liefdessentiment*⁸⁴. Welke vrouw of man die dit lezen, durft de pil nog gebruiken?

In 2011 willen de Republikeinen in de VS de overheidssteun blokkeren die de organisatie van Margaret Sanger ontvangt, de Federation of Planned Parenthood; in de staat Indiana bestaat al zo'n wet, met het argument dat steun kan misbruikt worden om abortussen uit te voeren⁸⁵. Belastingaftrekbaarheid van giften is al vervallen op 1 juli 2011. Meerdere presidentskandidaten en congressleden verzetten zich tegen de terugbetaling van de pil die de regering-Obama wil invoeren. Hun argumenten zijn o.m. dat een aspirientje tussen de knieën voldoende contraceptie is; dat de pil een *carte blanche* is voor seksueel gedrag dat niet is zoals het hoort (Rick Santorum). Of nog, dat de werkgever (die de verzekering betaalt) zou mogen beslissen dat de pil geen deel maakt van de verzekering.

In de UK wil de regering-Cameron de Mary Stopes-centra, die abortussen uitvoeren, de bevoegdheid ontnemen om hierover raad te geven. Deze bevoegdheid zal onder meer in handen komen van een christelijke organisatie die in haar handboek abortus een vreselijke zonde noemt. God geeft het leven vanaf de bevruchting, enz. Het argument van de Conservatives is heel knap gevonden: raad geven over abortus, en uitvoeren ervan, door dezelfde vereniging, is belangenvermenging. In vele landen is een strijd aan de gang tegen het recht op zwangerschapsonderbreking⁸⁶, in de VS zelfs tegen prenatale testen (die zouden kunnen aanleiding geven tot abortus).

In België worden jaarlijks nog steeds duizenden vrouwen ongewenst zwanger. Een aantal laat die zwangerschap afbreken. 15% van de abortussen gebeurt bij vrouwen jonger dan 20; dit zijn 2.674 abortussen in 2009. Daar moeten we nog 2/3 van de tienerouders bijtellen, die achteraf zeggen dat hun kind min of meer ongewenst was. We kunnen dit bezwaarlijk een ideale toestand vinden, al is hij in Oost-Europa nog slechter⁸⁷. De campagne van minister Leona Detiège voor veilig vrijen, "Zet 'em op", is niet herhaald, en allang vergeten. "Je zult nu eenmaal altijd meisjes hebben die zwanger worden", zegt onderzoekster Marjolijn De Wilde – toch een merkwaardig

⁸⁴ Prof. A. Vermeulen, emeritus U. Gent, T. Geneesk 65: 1127, dec 2009.

⁸⁵ <http://www.care2.com/causes/womens-rights/blog/defunding-planned-parenthood-the-battle-gets-uglier/>
<http://thehill.com/blogs/healthwatch/abortion/165657-gop-to-hhs-let-states-cut-off-planned-parenthood>

<http://www.care2.com/causes/indiana-law-to-defund-planned-parenthood-blocked.html>

⁸⁶ Abortus verboden in: <http://www.abortionright.eu/archive.php> Cruciaal was de uitspraak van het Amerikaans Hooggerechtshof *Roe v. Wade*, 22/1/1973, dat het grondwettelijk recht van de vrouw op privacy ook haar keuze voor abortus inhoudt.

⁸⁷ Marjolijn De Wilde, Centrum voor Sociaal Beleid, U. Antwerpen. De Morgen Ook: <http://www.centrumvoorsociaalbeleid.be/index.php?q=node/1363>

statement, vindt u niet? In de VS hadden 12-13% van de vrouwen die een abortus lieten uitvoeren, geen goede toegang tot anticonceptie.

In homofiele middens is niet zwangerschap maar HIV het gevaar van onbeschermd seks met meerdere partners. Onderzoekers aan het Instituut voor Tropische Geneeskunde zeggen: “...wars van alle taboes. In bepaalde gay milieu's is het moeilijker om een condoom te vinden dan een partner of partydrugs. Een levensstijl die dan ook nog eens wordt verheerlijkt in lifestylemagazines, waar het vèr zoeken is naar enige nuancering of voorzichtige waarschuwing” (Dr Ludwig Apers en Tom Platteau)⁸⁸.

Holebi's.

Reeds einde jaren '40 troffen Kinsey en medewerkers frequent homoseksuele ervaringen aan bij hun duizenden ondervraagde mannen en vrouwen. De gedragsbioloog professor Nelissen (U. Antwerpen) vermeldt een nog lopende enquête bij 18.000 mensen in 40 landen. Op een schaal van 0 tot 13 vinden de onderzoekers een brede groep biseksuelen⁸⁹. Toch wekt de aanwezigheid van holebi's ook vandaag, in de ontwikkelde westerse samenleving, onlustgevoelens op.

Officieel is discriminatie in België verboden, en het homohuwelijk is sedert kort wettelijk geregeld. Maar tijdens WOII moest Klaus Mann, zoon van Thomas, de beroemde schrijver van *Buddenbrooks*, staal staan liegen teneinde als vrijwilliger te worden aanvaard in het Amerikaans leger, om tegen de nazi's te mogen vechten. Meer recent vernamen we het bestaan sedert 18 jaar van een Amerikaanse wet, dat het bekendmaken van homoseksuele geaardheid leidt tot ontslag uit het leger. Een rechtbank in San Francisco vonniste in 2010 dat zulks ongrondwettelijk is. Er lopen nog tientallen rechtzaken tegen homo's; duizenden werden ontslagen. Een nieuwe wet van Obama zal de oude vervangen; maar het duurt nog een hele tijd voor ze in voege treedt. O.m. moest het Pentagon eerst onderzoeken (gedurende 7 maanden) of de militaire paraatheid niet zou te lijden hebben⁹⁰. Is dit om te lachen? Neen, opnieuw blijkt het diepe wantrouwen tegen holebi's. Pas in 1990 schrapte de Wereldgezondheidsorganisatie homoseksualiteit uit de lijst van geestesziekten. Tijdens het naziregime waren homo's één van de vervolgte groepen. Ze moesten een roze driehoek dragen, en tussen 10.000 en 15.000 werden naar concentratiekampen gedeporteerd voor “heropvoeding”. Sommigen brachten het er leven vanaf

⁸⁸ “Het ligt ook aan de homo's”. Opinie in De Morgen 26/11/2011.

⁸⁹ De Morgen 22/6/2011.

⁹⁰ De Morgen 23/7/2011; 6/8/2011. Oud-luitenant Dan Choi, een voorvechter van homorechten, die zijn dienst in Irak minder erg vind dan zich bekend maken, vraagt zich af of de ontslagen militairen zullen kunnen terugkeren in dezelfde rang, en indien ze sneuvelen, of hun partners recht hebben op een nabestaanden vergoeding.

dankzij de liefde van een kampbewaker⁹¹. In 2010 gebeurden in Brazilië tientallen moorden op homo's. Oeganda heeft een pikzwarte reputatie; homofobie wordt er openlijk gepredikt in naam van het christelijk geloof (zie nog ons laatste hoofdstuk).

Prof. Marc Hooghe (K.U.Leuven) schrijft: *“wij beseffen vaak onvoldoende hoe uitzonderlijk wij in West-Europa zijn (...). Gay Pride demonstraties in Rusland en Hongarije worden vaak slachtoffer van fysiek geweld. En dat gebeurde nu ook in Brussel, in juni 2011, waar homofobe macho's willen stoer doen, de straten onveilig maken en een homokoppel zwaar verwondde. Méér dan we denken zijn er ook bij ons geweldplegingen tegen homo's, die niet steeds tot een veroordeling leiden. Gerecht en publiek moeten een duidelijke grens trekken wat niet aanvaardbaar is”*⁹². Maar op 1 mei 2012 vinden wandelaars het zwaar toegetakelde lijk van een 32-jarige man die een lift kreeg na zijn vertrek uit een gay bar in Luik. Twee verdachten bekenden reeds toe *“dat ze hem een pak rammel gaven omdat hij seksuele avances maakte”*⁹³.

In Nederland bestaat een wet die toelaat in levensbeschouwelijk onderwijs homoseksuele leraars uit te sluiten. In Frankrijk is er groeiend aantal 'weigerburgemeesters' die geen homohuwelijk willen afsluiten, nu de socialistische regering zulks wettelijk mogelijk zal maken. De ene beroept zich op God, de andere zegt dat *“het homohuwelijk de deur openzet naar polygamie, pedofilie en incest”*. Tot 1982 was homoseksualiteit strafbaar in Frankrijk. Tot 1992 stond het op de officiële lijst van geestelijke afwijkingen⁹⁴, dat laatste vermoedelijk dankzij het advies van medische specialisten die hun persoonlijke moraal verwarden met wetenschap. In de staat California stemde tijdens een volksraadpleging in 2008 een meerderheid voor een verbod van het homohuwelijk, nota bene nadat rechters het hadden toegestaan. Het verbod is nu ongrondwettelijk verklaard door een federale rechtbank; maar de homofoben gaan in beroep⁹⁵. In Oeganda is een wet in de maak die verklipping van homo's verplicht maakt, en ook homoseks in het buitenland wordt strafbaar; in geval van besmetting met HIV is de doodstraf of levenslang voorzien⁹⁶.

⁹¹ Lotgevallen van Rudolf Brazda, overleden in 2011. Betekenisvol is, dat de nazi's bij de eerste aanhoudingen beroep deden op een wet van 1871! De Morgen 5/8/2011.

⁹² http://www.diversiteit.be/index.php?action=artikel_detail&artikel=535
http://www.diversiteit.be/index.php?action=artikel_detail&artikel=501

⁹³ De Morgen 4/5/2012.

⁹⁴ De Morgen 12/10/2012.

⁹⁵ De Morgen 8/2/2012.

⁹⁶ De Morgen 30/11/2012. Paus Benedictus zegende de gangmaakster in het Oegandees parlement: <http://www.pinknews.co.uk/2012/12/14/pope-gives-blessing-to-ugandas-anti-gay-parliamentary-speaker-rebecca-kadaga/>

Maar zijn ook de positieve feiten. We hebben niet alleen de Gay Parades, maar ook prominente nieuwslezers, schrijvers en politici in Europa die hun homoseksualiteit niet verbergen. Elio DiRupo is Belgisch eerste-minister. Van Guido Westerwelle, Duits minister van BZ, is de mannelijke partner met wie hij samenwoont, welbekend. Dat geeft soms aanleiding tot pijnlijke, of eigenlijk groteske scènes: Westerwelle kreeg vorig jaar tijdens een diner de raad hoe hij een ‘normaal leven kon leiden’ van de president van Belarus, Aleksandr Lukashenko⁹⁷. In de Amerikaanse staten Maryland, Maine en Washington maakten de kiezers zopas het huwelijk van seksegenoten mogelijk. Dit was al wettig in 6 staten en het District of Columbia. In Spanje heeft het Hooggerechtshof het homohuwelijk goedgekeurd. Onder het presidentschap van François Hollande wordt in Frankrijk een nieuwe wet voorbereid.

Cuba is een toonbeeld waar vroegere regelrechte discriminatie van homo's vandaag geëvolueerd is naar campagnes getiteld: “de homoseksualiteit vormt geen gevaar, de homofobie wèl”. Deze omslag gebeurde op enkele tientallen jaren. Homoseksuele mannen werden ingelijfd in een corps voor dienstweigeraars die hard werk moesten verrichten op het platteland; maar in 1968 werd deze UMAP afgeschaft. In 1975 vernietigde het Hooggerechtshof een aantal discriminerende wetten, en in 1977 werd het nationaal centrum voor seksuele opvoeding GNTES opgericht, de voorloper van CENESEX. Dit ging zich geleidelijk inzetten voor de erkenning van homoseksuelen en lesbiennes. De bekende film ‘Fresa y chocolate’, gedraaid in Cuba in 1993 door Tomàs Gutiérrez Alea, had een enorm succes dat het thema overal bespreekbaar maakte. In 2004 startte CENESEX onder leiding van Mariela Castro het *Proyecto de Diversidad Sexual*; dit omvat o.m. workshops voor politieagenten, die immers vaak een macho gedrag vertonen. Mariela is de dochter van de huidige president Raul, en ze is te zien op vele manifestaties en op de gay betoging van 14 mei 2011 (samengevat uit de masterthesis van Jasper Rommel, Moraalwetenschappen U.Gent⁹⁸). De actie van Mariela Castro wordt ook getoond in de documentaire van Sunny Bergman (zie verder). Zij interviewt o.m. een transseksueel van wie de operaties nu worden terugbetaald door de Cubaanse overheid. De realiteit in de holebi gemeenschap is dat 73% van de mannen en 38% van de vrouwen zich nog gediscrimineerd voelen (cijfers CENESEX⁹⁹).

⁹⁷ <http://www.care2.com/causes/europes-last-dictator-cant-pronounce-homosexuality.html>

⁹⁸ masterthesis Moraalwetenschappen 2010-11, promotor prof Tom Claes.
<http://www.cubadebate.cu/noticias/2011/05/14/protagonizan-cubanos-marcha-contra-la-homofobia-en-la-habana-fotos/> <http://cubanismo.net/cms/nl/artikels/homoseksualiteit-cuba>

⁹⁹ <http://www.censexualidad.sid.cu> Interview met Mariela Castro in België, 2012, o.m. over familieplanning: <http://www.youtube.com/watch?v=SMx4OdYUY0w>

Pro-seksuele keuze, vrijheid en zelfstandigheid manifesteren zich recent ook in de “slettenmarsen” (Slut Walk). Die begonnen in Canada, dan Amsterdam, nu ook in Brussel¹⁰⁰. Ze demonstreren recht op eigen, provocerende kleding voor vrouwen, vrijheid voor (mannelijke) transvestieten en dragqueens en transgender. Slet wordt hier als geuzennaam gebruikt, onder meer als reactie tegen het schelden op straat door slecht opgevoede verhitte mannetjes. Het betreft deels een vrouwelijke emancipatiebeweging, maar ook een protest en verweer tegen macho-mannelijk misbruik, dominantie en verkrachtingen. “Blijf van mijn lijf”, het kan ook anti-seks klinken; maar het betekent vooral ‘ik beslis zelf’. Een overlap met andere bewegingen blijkt uit een spandoek “Vrouwen tegen de crisis – Femmes contre la crise¹⁰¹”.

Vanwaar de weerzin tegen holebi's?

Welke verklaring is er voor de weerzin tegen holebi's? Toen recent Indianenstammen in de VS homoseks officieel erkenden, zei Loretta Ross dat de vijandige houding tegen holebis ingevoerd is door de christelijke godsdiensten, zoals gebeurd is bij de zwarte slaven uit Afrika¹⁰². Een rol spelen zeker de heilige boeken van de monotheïstische Middellandse Zee-godsdiensten, vooral door de eeuwenlange propapanda en verplichte bekeringsen. Drie bijbelkenners hebben alle teksten uitgepluisd vanaf het boek Genesis in het Oude joodse Testament, tot de brieven van de apostel Paulus¹⁰³. Ze gaan er vanuit dat deze teksten geopenbaard zijn, dus rechtstreeks ingegeven door God. Hun besluit is dat homoseksuele daden overall veroordeeld worden. De diepe liefde tussen Koning David en zijn broer Jonathan heeft volgens hen geen erotisch of seksueel karakter, ofschoon anderen dit wél beweerd hebben. Er staat doodstraf op homoseksuele handelingen die met wederzijdse instemming en heimelijk zijn bedreven, volgens de joodse Leviticus en later bevestigd door Paulus. Volgens de schriftgeleerden wordt deze goddelijke wet niet gewijzigd door de hedendaagse aanvaarding van de homoseksualiteit. Deze geleerden geven ons zo een duidelijk en eerlijk voorbeeld van dogmatisch ethisch denken.

Ofschoon dit heel oude boeken zijn, wordt vandaag de homofobe visie met vuur verdedigd door een brede maatschappelijke groep in de VS.

¹⁰⁰ <http://www.dewereldmorgen.be/foto/2011/06/06/slutwalk-in-amsterdam-voor-seksuele-vrijheid> <http://www.dewereldmorgen.be/foto/2011/09/26/slutwalk-brussel>

¹⁰¹ “Stop seksisme, stop geweld, hogere lonen en uitkeringen, openbare diensten voor huishoudelijke taken”

¹⁰² in New York en Massachusetts:

<http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2011/08/09/amerikaanse-indianen-erkennen-homohuwelijk> De Nationale raad van Navajo's verbood homoseks in 2005.

¹⁰³ Innocent HIMBAZA, Adrien SCHENKER, Jean-Baptiste EDART: “Clarifications sur l’homosexualité dans la Bible” 2007, Ed. du Cerf.

Een militant van de rechterzijde, de Tea Party etc., zegt: “*Heb je wel eens van Sodom en Gomorrah gehoord? En van Adama, Zeboïm en Bela, de vijf andere zondige steden, die God vernietigde met vuur en zwavel omdat de homoseksualiteit er hoogtij vierde? Ik kan je meenemen naar de Dode Zee waar ze lagen. Daar kun je nog steeds miljoenen zwavelbolletjes van de afgrond rapen. Het homohuwelijk is het ergste wat er kan gebeuren, want in de Bijbel staat dat de Laatste Dagen zullen zijn zoals Sodom en Gomorrah*”¹⁰⁴. Het is moeilijk om nu niet kwaad te worden op deze stompzinnige idioten. Maar wat te zeggen van onze Paus, die Kerstmis 2012 uitkiest om (nogmaals) het homohuwelijk te veroordelen. Hij is voorstander van een alliantie met de hoofdabbijn in Frankrijk, Gilles Bernheim: samen tegen de homoseks¹⁰⁵.

Met veel humor maar ook triestige afloop zien we de mannenliefde groeien bij een gelukkig getrouwde huisvader met kinderen, een hardwerkende joodse slager in Jeruzalem. De rabbijn verdedigt hem tegen geroddel en lichamelijke agressie door ultraorthodoxen. Tot echter de waarheid tot de rabbijn doordringt; dan is er geen verontschuldiging meer voor, de geliefde jonge helper in de winkel moet vertrekken. De cineast Haim Tabaksman vertelt dat hij bijna geen religieuze joden vond die aan de film wilden meewerken; en allen willen anoniem blijven. Volgens orthodoxen bestaat homoseksualiteit niet; een aantrekking tussen mannen kan alleen een kortstondige beproeving zijn van God¹⁰⁶.

Bij hedendaagse moslims zoals bij christenen vinden we zeer uiteenlopende meningen. Die lijken sterk plaats- en tijdgebonden, zoals meestal bij dogmatisch redeneren en handelen. Tijdens de Arabische bloeitijd in Bagdad, Spanje en Sicilië waren man-man relaties blijkbaar niet taboe. Erotische handboeken heten bijvoorbeeld: “*Een weide vol gazellen, of hoe mooi jongens zijn*” (1324)¹⁰⁷. De zoon van kalief Harun al Rashid uit “Duizend en één nacht”, Amin, had een voorkeur voor eunuchen zodat zijn moeder zeer jongensachtige meisjes met weinig borsten naar de harem stuurde.

Tegenover eeuwenoude regels verdedigen vrijzinnige humanisten een principiële twijfel gevolgd door een op rede, liefde en verdraagzaamheid gebaseerde moraal. Trouwens, de joodse en christelijke veroordeling en straf waren ook in hun tijd in tegenstrijd met de Griekse en Romeinse tradities inzake homoseksuele liefde. Die hebben liefdesgedichten opgeleverd die tot

¹⁰⁴ Tom Vandyck uit de VS, De Morgen 27/8/2011.

¹⁰⁵ <http://www.care2.com/causes/pope-gay-marriage-destroys-the-essence-of-being-human.html>
<http://www.reuters.com/article/2012/12/21/us-pope-family-idUSBRE8BK0M020121221>

¹⁰⁶ “Eyes wide open”, Israëlish-Duits-Frans drama uit 2009, Grote prijs van het filmfestival Gent. Getoond op Canvas. Zie interview met Tabakman in Humo, 27/11/2011.

¹⁰⁷ Zie Lucas Catherine, “Islam voor ongelovigen”, EPO-Babylon-De Geus 1997.

de beroemdste behoren van de klassieke literatuur. De grote Socrates hield van mooie mannen: Alcibiades, [Charmides](#), [Phaedrus](#)¹⁰⁸. Ook hermafrodieten, die tegelijk mannelijke en vrouwelijke kenmerken hebben, werden bewonderd. Hiervan getuigt de indrukwekkende Griekse “Slapende hermaphrodit” in wit marmer die iedereen kan bewonderen in het Louvre in Parijs (2^e eeuw v.C.): enerzijds ziet men een prachtige vrouw, maar bij nader toezien bezit ze ook een mannelijk apparaat.

¹⁰⁸ De filosoof uit de 3^e eeuw Maximus van Tyre schrijft over Sappho en Socrates: *“What else could one call the love of the Lesbian woman than the Socratic art of love? For they seem to me to have practised love after their own fashion, she the love of women, he of men. For they said they loved many, and were captivated by all things beautiful. What [Alcibiades](#) and [Charmides](#) and [Phaedrus](#) were to him, [Gyrinna](#) and [Atthis](#) and [Anactoria](#) were to her...”*

PRO-SEKSUELE OPVATTINGEN

Nic Balthazar vertelt trots dat zijn moeder, één der eerste Dolle Mina's, hem toonde waar in het medicijnkastje de condoms lagen; "en ik heb ze niet geteld". Nic was toen 14, zijn broer 16¹⁰⁹.

Condoomautomaten staan nu wel in sommige onderwijsinstellingen. Hoe seks-vriendelijk een westers land is, kunnen we onrechtstreeks afleiden uit het aantal condoomautomaten in publieke ruimten, restaurants, cafés, en vooral scholen. Groot-Brittannië en Scandinavische landen doen het veel beter dan Vlaanderen.

Zangeres Axelle Red: *"Ik ben bijna beschaamd om te zeggen wat ik echt denk: dat seks het allermooiste is. Tussen twee mannen, twee vrouwen, of tussen een man en een vrouw. Dus waarom wordt seks in onze maatschappij tot sport gedegradeerd? Tot pure porno? Seks behoort een gedeeld verlangen te zijn. Ik vind dat moeders vandaag de plicht hebben om hun meisjes te leren hoe ze zichzelf kunnen bevredigen, zodat de mannen later weten dat ze godverdomme flink hun best zullen moeten doen om daar iets tegenover te stellen. En andersom geldt dat natuurlijk ook. Wat ik eigenlijk wil zeggen: zie jezelf graag. Seks tussen twee mensen moet iets fantastisch zijn, anders kun je het beter zelf doen.*

*Voor alle duidelijkheid: ik heb niks tegen seks, en de spelletjes die in bed gespeeld worden mogen wat mij betreft heel ver gaan. Zolang er maar geen misbruik is"*¹¹⁰

Michiel Devlieger (De Laatste Show, VRT): *"Als de liefde zich echt volstrekt, als je je eerste liefde hebt met wie je tongzoent, dan zinkt je kindertijd ogenblikkelijk in het niet. Dan strekt er zich een nieuwe wereld voor je uit (...) Al in de kleuterklas koesterde ik gevoelens voor de juf. Ik weet ook nog dat ik haar altijd wilde aanraken als ze voorbijliep, dat ik de stof van haar rok wilde voelen. Een crush. En daarna is die verliefdheid eigenlijk nooit meer opgehouden, altijd wel op één of andere onbereikbaar meisje dat ook de bus naar de muziekschool nam"*¹¹¹.

Joke Hermsen, Nederlandse filosofe en schrijfster; *"Vrouwen hebben er professioneel belang bij een minnaar te hebben omdat dat in hen een grote creatieve kracht kan ontketenen. De roes van een nieuwe liefde doet hen de wereld opnieuw smaken. Het stelt hen, net als kunstenaars, in staat een nieuw licht over de wereld te werpen (...) Vrouwen op de arbeidsplek hebben er alle belang bij een minnaar te veroveren, omdat ze daarna moediger en eigenzinniger beslissingen durven nemen"*. Hermsen kwam tot deze visie doordat ze een verband ontdekte tussen een grote literaire productie door vrouwen, en het hebben van een rijk gevuld liefdesleven.

¹⁰⁹ Sensoa, Driemaandelijks nieuwsbrief, lente 2009. www.sensoa.be

¹¹⁰ DeMorgen 13/1/2009.

¹¹¹ Humo 6/9/2011.

Volgens haar zou het strenge verbod dat de maatschappij op dit punt uitvaardigt beter kunnen worden opgeheven¹¹².

Op de openbare Vlaamse televisie en bij lobbygroepen heerste jarenlang een preutse sfeer die programma's over de werkende vrouw, anticonceptie en seksualiteit trachten tegen te houden. Programmamaker en presentatrice Paula Sémer getuigde daarover bij de aanvaarding van haar eredoctoraat aan de U. Gent; ze ontving haatmail, zelfs een doodsb bedreiging¹¹³.

Een generatie later heeft Goedele Liekens met haar jarenlange populaire Tv-programma's, boeken en haar tijdschrift opnieuw taboes doorbroken, zeker voor het brede publiek. Niet ontdaan van een dosis sensatie om nieuwsgierigheid en kijkdichtheid te scheppen, waren ze verfrissend in vergelijking met traditionele katholieke betogen. Dat deze laatste vandaag nog springlevend zijn, bewijst een vlijmende kritiek op Arnon Grunberg. Aan deze wordt verweten: *"...hoereer er maar op los, maar zorg dat je anderen en vooral jezelf hierbij geen schade berokkent (...) Het is weerzinwekkend...hij herleidt het goede leven ten onrechte tot ongebreidelde behoeftebevrediging...moreel betwistbaar...leidt niet direct tot menselijk geluk. Denken we maar aan de hoge zelfmoordcijfers...onoplosbare tragedie...Het gemak waarmee Grunberg het dubbelleven voorstelt (bedoeld is twee seks partners – FR), impliceert een gevoelloze, bijna dierlijk hedonistische mens...Grunberg ontkent totaal de menselijke conditie op andere vlakken"* ("Plat leven op zijn Grunbergs", door prof. moraalfilosofie Patrick Loobuyck, U. Antwerpen)¹¹⁴.

De gelauwerde psycholoog-seksuoloog van de KUL, prof. Alfons Vansteenwegen wordt geïnterviewd: vraag: *"Dus een buitenechtelijke affaire kan ook tot iets goeds leiden?"* Antwoord: *"Het kan. Let wel: het is niet eenvoudig, want de verwerking ervan is pijnlijk. Sommigen komen er nooit over. Maar partners die de ontrouw wel een plaats kunnen geven, kunnen er iets uit leren"*¹¹⁵.

Aan de hand van ervaringen uit haar werk als relatietherapeute heeft Leonie Linssens een boek uitgebracht, samen met Tantra-kenner Stefan Wik: *"Love Unlimited, een vrije kijk op liefdesrelaties"*¹¹⁶. Het gaat over

¹¹² Interview in Vacature 10/4/2004. Ze bestudeerde o.m. het leven van filosofe Lou Andreas-Salomé, minnares van Friedrich Nietzsche, Rainer Maria Rilke en Paul Ree....

¹¹³ Tekst van haar feestrede in de aula op 23/3/2012:

¹¹⁴ Opinie in De Morgen 8/11/2011. Prof. Loobuyck kreeg een katholieke opvoeding, studeerde godsdienstwetenschappen aan de KUL, waar hij zijn geloof verloor. Hij heeft de leiding van een organisatie die ijvert voor de afschaffing van het levensbeschouwelijk onderwijs waaronder de lessen niet-confessionele zedenleer.

¹¹⁵ De Morgen 5/7/2011.

¹¹⁶ Uitg. Archipel, Amsterdam. 2010. Auteur: www.veranderjewereld.nl
www.leonielinssen.web-log.nl www.liefdedelen.nl

vreemdgaan, jaloezie, poly-amorie, geheime relaties, wraak en vergelding, vergeving, biseksualiteit, een driehoeksrelatie, onvervulde behoeften, afwezigheid van een seksuele relatie, afscheid en uit elkaar gaan, en nog meer. In plaats van te veroordelen worden de positieve mogelijkheden besproken: plezier, geluk, energie, ontdekken, praten, luisteren.

Pas bij zijn overlijden lezen we in de krant, dat één van de oprichters van de katholieke CHIRO jeugd-Vlaanderen, priester Bert Peeters, op 54-jarige leeftijd huwde met Magda Van de Peer. Sindsdien ontpopte hij zich als drijvende kracht achter de vereniging van gehuwde priesters¹¹⁷ (en er zijn er nogal wat, officieel en officieus). Zovelen die dus de positieve waarde van de lichamelijke liefde erkennen, na een lange levenservaring met verplichte kuisheid.

Seksuele opvoeding in andere culturen.

Daarover is een uitgebreide literatuur. Een grote impact had het boek van de Engelse antropologe Margaret Mead over de rituelen en "vrije seks" voor jongeren op het eiland Samoa. Een recent werk vertelt 60 verhalen uit alle werelddelen bestemd en gebruikt voor de opvoeding van meisjes in de puberteit. Ze vertellen over de lichamelijke gebeurtenissen, vruchtbaarheid, liefde, erotiek, en de juiste partnerkeuze, het gevaar van incest. Ongehoorzame meisjes worden geconfronteerd met viriele dieren. Het loslaten door de ouders en grootouders van opgroeiende meisjes is één van de thema's. Het woordgebruik is behoorlijk pikant¹¹⁸. (

Opvallend is het expliciete en schaamteloos beschrijven van seks, in tegenstelling tot het verzwijgen of bestraffen van seks in de opvoeding van Vlaamse kinderen en jongeren. Terwijl we ons wasten mochten we niet naar beneden kijken, naar onze geslachtorganen, vooral de meisjes. Dat leerde de pastoor in de gemeenteschool van een kleine Vlaamse stad, tijdens mijn generatie en jonger. De Vlaamse verhalen in het boek van Marita De Sterck worden in de oudste versies weergegeven, zonder de preutse weglatingen van later. Roodkapje moet één voor één haar kleertjes uittrekken en bij de wolf in bed kruipen.

Recent maakt de Nederlandse Sunny Bergman reportages met interviews over hedendaagse seksuele opvoeding en voorlichting in Oeganda¹¹⁹. Voor een West-Europeaan is het onthutsend de openheid vast te stellen waarmee vrouwen elkaar seksuele technieken aanleren. Dat gebeurt niet alleen mondeling, met tekeningen op school en een boek, maar ook manueel bij elkaar. Traditioneel krijgt een jonge vrouw oefening van haar tante, en een man van zijn oom – maar er bestaan talrijke "ssenga's",

¹¹⁷ De Morgen 6/8/2011.

¹¹⁸ Door de Gentse antropologe Marita De Sterck: "Bloei. Zestig volksverhalen uit de hele wereld die van meisjes vrouwen maken". Meulenhoff/Manteau. 2010.

¹¹⁹ <http://www.hollanddoc.nl/kijk-luister/documentaire/s/sunny-side-of-sex-oeganda.html>

seksuele raadgeefsters wier uithangbord van vèr te zien is. Vrouwen leren hun bekken te bewegen en schudden tijdens de coïtus, en verschillende coïtushoudingen om hun man te plezieren. Ook trekken ze aan hun kleine schaamlippen zodat die langer worden en meer gevoelig voor prikkeling. Vrouwen die bij elkaar de verlenging uitvoeren geraken vaak opgewonden, maar dat is niet de bedoeling; al leert het ze ook masturberen. De mannen krijgen uitleg om langdurig met hun penis tegen de clitoris te wrijven zodat de vrouw meerdere orgasmes krijgt. Dat heet “katchabali”, een woord dat vrouwen in een gierende lach doet uitbarsten. Volgens één van de ssenga’s is het best tweemaal seks te hebben – “Per week?” vraagt de onderzoekster. “Neen, per dag”. Orale seks wordt afgeraden wegens het risico van seksueel overdraagbare ziekten (andere contacten zijn natuurlijk ook besmettelijk). We krijgen een les over de lip-verlenging te zien en te horen in een klas met puberende meisjes – moslima’s nota bene. Dat wij in ‘t Nederlands van “schaamlippen” spreken is onbegrijpelijk voor één van deze vrouwen: ons schamen over ons lichaam dat god geschapen heeft? Onderzoekster Bergman besluit dat de Oegandezen de seksuele beleving als een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid zien want ze brengt plezier (joy) en geluk (happiness).

Het Nkundo volk (of Mongo) in equatoriaal Congo

De Belgische missionaris pater Gustave Hulstaert schreef, naast een woordenboek van de nkundo taal, ook een dik wetenschappelijk boek over “Het huwelijk van de Nkundo”, met massa’s systematische waarnemingen die hij verzamelde tussen de twee wereldoorlogen¹²⁰. Vanuit zijn katholieke overtuiging was hij verwonderd over de vrije seks die samengaat met harmonie in de gezinnen, en maatschappelijke integratie van ‘onwettige’ kinderen die onvermijdelijk verwekt werden. Seks buiten het huwelijk betekent geenszins gebrek aan liefde voor de echtgenoot(e); “hoe onwaarschijnlijk ook” schrijft de pater. Een jong meisje dat zich klaar voelt voor seks - waarvan het voorbeelden rond zich ziet -, verbreedt zelf haar vulva en maagdenvlies met steeds dikkere knoppen van een plant, zoals ze het noemen “om de weg te openen”. Hun moeder licht hen voor over hun taak als echtgenote, o.m. over de zeer strikte hygiëne van de geslachtsorganen.

Cuba

---

¹²⁰ Gustave Hulstaert, “Le mariage des Nkundo”, 520 blz., 1937, Mémoires publiés par l’Institut Royal Colonial Belge. Uitleenbaar in de Gentse Universiteitsbibliotheek.

Op Cuba maakte Sunny Bergman¹²¹ een filmreportage, en Jasper Rommel een masterthesis na een verblijf terplaatse van een half jaar, in 2005. Hij is met een Cubaanse getrouwd.

“Iets wat mij onmiddellijk opviel in Cuba: de no-nonsensehouding, de openheid over seksualiteit en gedrag die in de ogen van heel wat Belgen promiscue lijkt te zijn” ...“Deze ‘liberale’ opvattingen inzake seksualiteit zouden zich doorzetten, ook na de periodo especial. Bij jongeren vandaag kleven er nog weinig sociale en/of religieuze taboes op seks. Baas in eigen buik – een oude slogan van de Dolle Mina’s – werd een realiteit in Cuba. Niet alleen hebben Cubaanse vrouwen vrije toegang tot anticonceptiva en is er voldoende informatie over de verschillende methodes beschikbaar, zelfs vanaf een heel jonge leeftijd, daarnaast is er een duidelijk recht op abortus. Men kan er zelfs spreken van een abortuscultuur” (Rommel¹²²). Ofschoon prostitutie niet in het strafwetboek staat, trachten de overheden het fenomeen in te dijken, o.m. wegens het gevaar van HIV en andere seksuele overdraagbare ziekten, en omdat men de talrijke sekstoeristen niet gaarne ziet.

In de film van Bergman spreken Cubaanse vrouwen ongegeneerd over hun lichaam en hoe fier ze erop zijn, en dat ze tonen voor de camera. Hun zelfvertrouwen verklaren ze doordat ze van zichzelf houden: “hier moet de man zich naar ons schikken”. De afwezigheid van enige reclame voor het magere West-Europese schoonheidsideaal verklaart volgens één van hen dit zelfvertrouwen. “Seks is voor ons als eten, zuurstof, water, ademen; het orgasme, daar gaat het over”. Onze man moet daarin goed zijn, en hij is dat ook. “Voor ons is seks overal en altijd”. Vrouwen zowel als mannen hebben twee of meerdere seksuele partners, achtereenvolgens maar ook in dezelfde dag. Sensuele dansen en muziek waarin Cuba uitblinkt, vormen met seks één geheel. Volgens Mariela Castro is deze cultuur deels te danken aan de Afrikaanse nalatenschap op Cuba; “dit redde ons ondanks de invloed van de katholieke kerk”. Daarnaast is er de emancipatiebeweging na de revolutie van 1959.

Europese vrouwen die naar Cuba komen om een vriend te zoeken zijn in de wolven: “hier krijgen we alle vormen van aandacht, de mannen zijn hoffelijk en hebben een groot uithoudingsvermogen. Hier voelen we ons helemaal vrouw; niet zo bij ons thuis in Europa”.

Dit steekt geweldig af tegen de gevoelens vol schuldgevoel die Europese en Noord-Amerikaanse culturen kenmerken. Het zijn twee verschillende ethische visies.

¹²¹ “The Sunny side of sex”, Viewpoint Productions, VPRO:

<http://www.hollanddoc.nl/kijk-luister/documentaire/s/sunny-side-of-sex-cuba.html?playurn=urn:vpro:media:program:11314810>

¹²² <http://www.dewereldmorgen.be/blogs/jasromme/2012/09/09/machismo-en-tropisch-seksisme-een-staaltje-uit-cuba>

India en Arabische bloeitijd: Spanje en Bagdad

Wanneer we teruggaan in de tijd, komen we nog meer seks-positieve gebeurtenissen tegen. De Kamasoetra, door Vatsyayana geschreven in het Sanskriet, waarschijnlijk in de 4^E of 5^E eeuw, is wellicht de beroemdste handleiding in zeven boeken, van verleiding- en erotische technieken en omgangsvormen. De schrijver wil een zakelijke en rationele verhandeling distilleren uit oudere boeken van vele auteurs (die Vatsyayana bij naam noemt, maar wier teksten niet gevonden zijn). Echter, de recente Nederlandse vertaler, prof. Herman Tieken, besteedt vele bladzijden in voorwoord en inleiding om te herhalen dat “de Kamasoetra een parodie of persiflage is”. “...een verhandeling met wetenschappelijke pretenties. Maar die pretenties blijken onderdeel van een grap te zijn, die eruit bestaat seks te behandelen alsof het een zaak gaat van dezelfde importantie als het koningschap en het landbestuur” (blz. 41). De indeling en stijl van het werk lijken nl. op een andere verhandeling gewijd aan deze laatste thema’s¹²³. Blz. 16: “Het is derhalve zeer de vraag of je met de K. als handleiding in de liefde erg vèr komt; te vaak wordt je ergens halverwege aan je lot overgelaten met het advies de rest zelf te bedenken”. Tieken geeft de lezer dus de boodschap: ik heb de zaak vertaald en ik heb ze begrepen; maar doet u vooral geen moeite, want dat is het niet waard.

Op de tempels van Khajuraho, uit de 11e eeuw, staan honderden mannen en vrouwen in innig verstrengelde coitushoudingen gebeiteld, soms met meerderen tezamen. Het is een dergelijke orgie van liefde en genot, dat aan toeristen verteld wordt dat het afbeeldingen van goden zijn die niets met het werkelijke leven te maken hebben. Ook prof. Herman Tieken is van deze mening: de beelden zijn bedoeld als doorbreken van taboes, volgens het Tantrisme (zoals alcohol drinken en eten van vlees), terwijl in feite in de Indiase samenleving het huwelijk sterk gereguleerd is, en seks voor de vrouw een verplichte slavernij.

In het hedendaagse India worden op de markt sculptuurtjes verkocht van parende lovers in provocerende houdingen, en postkaarten met kleurenreproducties van oude erotische scènes.

Tijdens de bloeitijd van de Arabische cultuur in Spanje en Sicilië waren erotische boeken en handleidingen legio. Lucas Catherine geeft een lijstje van tien bekende auteurs en titels, daterend uit 845, 1008, 1094, 1184, 1295, 1309, 1324, 1505, 1668¹²⁴. In sommige teksten wordt een uitgebreide, beeldende woordenrijkdom gebruikt om geslachtsorganen en technieken te duiden. Uit het oude Bagdad, “Moeder van de Wereld” genoemd, komt

¹²³ Uitg. Athenaeum-Polak & Van Gennep, Amsterdam, 2008. Prof Tieken schrijft nog op blz 29: “Het is verleidelijk in de K. Een persiflage te zien”. En op blz 35: “Terwijl de K. Dus hoogstwaarschijnlijk een persiflage is op...”. Blz 41: “De belangrijkste uitkomst van dit alles moet zijn dat men de K. niet al te serieus dient te nemen”.

¹²⁴ In: “Islam voor ongelovigen”, EPO, 1997.

“Duizend en één nacht”. De meeste verhalen spelen zich af rond kalief Haroen al-Rashid (763-809) en vele gaan over liefde, verleiding en seks of zijn aangebrand.

“Er komen vodden van”: seks en geweld

Met dit zinnetje heropende Yves Desmet een oud debat, nl. dat stoornissen allerhande voortvloeien uit de onderdrukking van de biologische (seksuele) driften, zowel in de maatschappij, als voor een individu. Het idee werd gelanceerd, vermoed ik, door Sigmund Freud, en is daardoor beladen met historische emoties van verguizers en aanhangers. Deze discussie snel definitief besluiten, zou wetenschappelijk niet geloofwaardig zijn. Ik beperk me tot enkele argumenten.

De wetenschappers van het Vaticaan weten dat het celibaat geen risico's inhoudt voor seksueel misbruik, zie hoger. Maar recent pleit een psycholoog die het vertrouwen geniet van de kerk in België, voor de verbreking van de band tussen celibaat en priesterschap. “Er moet ook ruimte zijn voor getrouwde priesters”. Hij zegt ook: “ik wil niet dat jonge mannen ervoor kiezen priester te worden omdat ze problemen hebben met hun seksualiteit”¹²⁵.

Een sterke biologische drijfveer tot seks wordt veroorzaakt, in zowat alle dieren, door het hormoon testosteron. Het conditioneert reeds de hersenen van de (mannelijke) foetus. Het rol van dit hormoon is, van zoveel mogelijk vrouwen te bevruchten met zijn sperma. Juister gezegd: dit mechanisme zorgt voor het in standhouden van de genetische eigenschappen van deze man.

Anderzijds kan men er niet omheen dat alle geweld, seksueel getint of niet, bijna uitsluitend het werk is van mannelijke individuen. De recente “schoolmoorden”, de Vlaamse stationsmoord, en vele andere - de media staan er vol van; en natuurlijk alle oorlogen: ze worden uitgevoerd door jongens en mannen. Verkrachting of moord door vrouwen is uiterst zeldzaam. Wel worden vrouwen in sommige landen militair getraind, betaald en ingezet in oorlogen of repressie¹²⁶. Er zijn goede wetenschappelijke waarnemingen dat geweld door sommige vrouwen gecorreleerd is met een hoger testosteron peil¹²⁷. Hun testosteron spiegel is

---

¹²⁵ Prof Jozef Corveleyn (KUL). De Morgen 21/9/2011.

¹²⁶ De getuigenissen van meer dan 100 Israëliëse vrouwelijke dienstplichtigen die op 18 jaar zijn opgeroepen zijn schokkend. Zie www.breakingthesilence.

¹²⁷ Bij vrouwelijke gevangenen (veroordeelden) is het testosteronniveau gecorreleerd met misdadig geweld, ook in de gevangenis. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9316179>
De veroordeling wegens verkrachtingen in een prestigieuze militaire school in de VS, houdt ook verband met de mannelijke cultuur van geweld in legeropleidingen: <http://www.care2.com/causes/at-least-10-women-raped-assaulted-air-force-...>

gemiddeld veel lager dan bij mannen, maar verschilt sterkt tussen individuen.

Dat geweld (bijna) steeds een mannelijke oorsprong heeft, wordt in de berichtgeving niet benadrukt, meestal verdoezeld, door het geslacht van de daders weg te laten. Men spreekt vrij systematisch van “jongeren”, “leeftijdsgenoten”, “allochtonen”, in plaats van “jonge mannen”. Het lijkt alsof (mannelijke) reporters bang zijn bewust uit te spreken in welke richting hun verborgen drijfveren en verlangens gaan.

Prof. Peter Adriaenssens, jeugdpsychiater, heeft ervaring met probleemgedrag van jongeren en jeugdgedelinquentie. Hij onderlijnt dat hoofdzakelijk jongens tot de risicogroep behoren. De structuur van hun hersenen verschilt dan deze van meisjes, en hun gedrag verschilt op vele punten. Agressie is één kenmerk.

Dat het effect van testosteron op het gedrag aan de basis ligt van geweldpleging laat weinig twijfel. We citeerden reeds prof. Mark Nelissen: *“Het overgrote deel van de agressie wordt gepleegd door jonge mannen, zo ergens tussen de 15 en 25 jaar oud. Dat zien we over de hele wereld, bij alle volkeren en culturen. Oorlogen, misdaden, hooliganisme, risicogedrag... het zijn vooral deze jonge kerels die aan het werk zijn. Testosteron komt zeven tot tien maal meer voor bij mannen dan bij vrouwen, en ligt aan de basis van veel masculiene kenmerken. Een ervan is agressie. Meer testosteron in het bloed doet de agressie toenemen. Dat is niet alleen bij de mens zo, het is een algemeen verschijnsel in de dierenwereld. Mannen die ten strijde trekken, hebben een hoger testosterongehalte dan zij die thuis de vaat doen. Voetbal is ook strijd, zij het erg geritualiseerd. (...) Sport, en in de eerste plaats voetbal, is een vorm van oorlogvoering die via strenge regels en scheidsrechters gekanaliseerd is om de schadelijke effecten (doden, afgerukte armen, kapotte huizen...) uit te schakelen. Het testosteron is op zijn beurt afhankelijk van de emoties die waarnemingen oproepen: “kijken naar vechtende groepsleden kan een toename van de testosteron tot gevolg hebben, alsof de toeschouwers zich klaar houden om deel te nemen aan het gevecht. Dus, de baldadigheden in Borgerhout zijn het gevolg van een agressie die bij de jongelui is opgepept door het kijken naar de strijders – voetballers zeg maar”.*

De testosteronspiegel van gamers (met computerspellen) bleek te stijgen als een vreemd wezen werd neergeschoten. Bij het doden van een bekende speler ging de testosteronspiegel juist naar beneden. Winnen zorgt voor een explosie van testosteron. Ook het winnen van een onschuldige potje basketbal, judo, schaken of domino blijkt voor een testosteronpiek te zorgen. En niet alleen het winnen zelf, ook kijken naar winnaars geeft je testosteronspiegel een flinke oppepper. Het testosterongehalte van 26 mannen werd gemeten terwijl ze naar een voetbalwedstrijd op tv keken. Als het voetbalteam van de fans verloor, daalde het testosterongehalte met 20%.

Overwinning zorgde voor een stijging van 20%. Voor fans van basketbal werden soortgelijke resultaten behaald. De testosteronspiegel van John McCain-stemmers werd vergeleken met die van Barack Obama. Bij de kiezers van John McCain daalde de testosteronspiegel toen John McCain verloor. De testosteronspiegel bij de kiezers van Barack Obama daalde niet. Beurshandelaren hadden een hoog testosteroengehalte op dagen dat ze meer winst boekten. “Het gehalte aan testosteron, dat onder meer de competitiviteit verhoogt, blijkt heel nadrukkelijk verbonden te zijn met winst en verlies. “Wanneer beurshandelaren met elkaar in competitie gaan, krijgen ze hogere testosteroonniveaus. En telkens wanneer ze geld beginnen te winnen, krijgen ze nog meer testosteron in hun lijf. In een volgende fase van de strijd levert dat een voordeel op. Want wie meer testosteron heeft, maakt ook meer kans op succes. Zo kunnen handelaars een winnende reeks neerzetten en raken ze in een roes (John Coates)¹²⁸.

Er zijn meerdere studies dat hormonen gebruikt in doping van atleten en die een androgeen effect hebben, agressiviteit kunnen veroorzaken. Het samengaan van lichamelijk geweld en seks door mannen is in de dierenwereld niet uitzonderlijk. Lezers die wonen nabij waterplassen of een rivier, kunnen er dagelijks mannetjeseenden aan de gang zien. Hun omgang met een vrouwtje is allerm minst liefvallig te noemen, en getuigt van een “onmenselijke” wreedheid en drift. Meerdere mannetjes achtervolgen één vrouwtje, en wanneer ze haar tenslotte te pakken krijgen, wordt haar kop onder water gehouden terwijl ze haar verkrachten. Soms overleeft een vrouwtje de uitputting niet.

Zullen we zo naïef zijn ons luidop af te vragen in debatten op tv, vanwaar dat “zinloos geweld” komt?

Betekent dit nu dat zogenaamd geweld dat geen zichtbaar seksueel doel heeft (moord, oorlog), mede veroorzaakt wordt, of mogelijk gemaakt, door de maatschappelijke onderdrukking van de (mannelijke) biologische drift? Of juist, want van meer praktisch belang: zou een vrijere beleving van de seksualiteit het geweld doen afnemen? Is love een alternatief voor war?

Dat gaat een stap verder in de gedachtegang. Slechts enkele argumenten daarover.

Love not war

Kunstenaars, filmmakers beschrijven vaak realiteiten onder de vorm van gefantaseerde verhalen. De Libanese Nadine Labaki bewijst plastisch hoe vrouwen en ingevoerd vrouwelijk schoon erin slagen een dorp uit de

¹²⁸ http://www.menscentraal.nl/49._Winnende_breinen.html
<http://www.vacature.com/blog/testosteron-te-koop-op-de-beurs> Zie ook het boek van prof. Aart de Kruif, U. Gent, “Typisch testosteron”, 2012.

oorlog te houden door de mannen af te leiden¹²⁹. Maar reeds in 1935 filmde Jacques Feyder “La kermesse héroïque”. Locatie is het stadje Boom aan de Rupel, in de 16e eeuw, toen onze gewesten geteisterd werden door Spaanse huursoldaten. Het mannelijk stadsbestuur vreest het ergste, en uit schrik laat de burgemeester zich dood verklaren. Maar de vrouwen nemen de macht over, en feestelijk opgedirkt stappen ze de Spanjaarden tegemoet. Die zijn gecharmeerd, en het wordt een sexy kermis. Het is dus een feministische en seksuele triomf over het mannelijk geweld; bij de diverse boodschappen van de film horen zeker : "make love, not war"; en "vrouwen aan de macht"; althans zo heb ik de film zelf ervaren¹³⁰.

Elke man heeft ondervonden hoe na een ejaculatie ontspanning en rust optreedt – tijdelijk althans; en omgekeerd, hoe seksuele spanning die niet bevredigd wordt, onrust, slecht humeur, woede, agressie bevordert.

Prof. M. Nelissen schrijft dat bij bonobo-ape seks zorgt voor ontlading van agressieve spanningen, en de kalmte herstelt in de groep. Ze bedrijven ook seks om vrienden en vriendinnen te maken¹³¹.

Katherine Newmans, hoogleraar aan de Harvard universiteit, ging met vier medewerkers op zoek waarom intelligente jongeren uit ‘bevoorrechte middenklassewijken’ opeens aan het moorden slaan – het gaat over de moordpartij in de school in het Amerikaanse Columbine¹³²¹³³. In de samenvatting worden o.m. vermeld: de puriteinse, onderdrukkende kijk op

¹²⁹ “Et maintenant, on va où?”. Labaki maakte eerder “Caramel/Sukkar Banat”, ook over vrouwen en seks. Dat Libanon al generaties lang verscheurd wordt door burgeroorlogen en importoorlogen uit de buurlanden, o.m. Israël, maakt deze films tot een echt antwoord op de vreselijke werkelijkheid.

¹³⁰ Anderen hebben diverse politieke interpretaties gegeven; sommigen wilden de film doen verbieden. In Duitsland waren de Nazi’s sedert kort aan de macht, en zij vergeleken de vriendelijke ontvangst door de vrouwen met hun eigen succes; Fransen vonden het toegeven aan de vijand. Wat mijzelf het meest frappeerde, was de triomf van de vrouwelijke moed en verleidingskunst. Door charme en seksuele aantrekkingskracht bereiken de vrouwen veel meer dan door gewapend verzet, dat geen kans maakte tegen een Spaanse militaire overmacht. De angst en lafheid van het mannelijk bestuur worden belachelijk gemaakt. Andere interpretaties: <http://www.critikat.com/La-Kermesse-heroique.html>
Bezetting: <http://www.imdb.fr/title/tt0026564/combined>

Fragmenten: de onheilsfantasie van de burgemeester: verkrachtingen, martelingen, moorden: http://www.youtube.com/watch?v=I9Na7Tkk_5M Echte aankomst van de Spanjaarden, ontvangen door de vrouwen van Boom:

<http://www.youtube.com/watch?v=XIJEEfUgr8&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=bnhULT6qCII&NR=1>

¹³¹ DeMorgen 22/6/2011. Gewone chimpansees kennen dit systeem niet, hun samenleving wordt gekenmerkt door meer agressie en spanning (ik zou durven zeggen: sommige mensen kennen dit ook niet, anderen wel – FR). Ook boek Frans De Waal over bonobo’s.

¹³² Katherine Newmans: “Rampage: the social roots of school killings”.

¹³³ Michael Moore maakte er ook een doordringende film over: “Bowling for Columbine”. Daarin focust hij o.m. op de vlotte beschikbaarheid van vuurwapens, en van munitie in de supermarkten; wat een stuk Amerikaanse “cowboy” cultuur weerspiegelt.

seksualiteit, die in schril contrast staat met het door de media uitgedragen beeld van mannelijkheid en de lichtzinnige omgang met geweld en wapens. De orgie van moorden door de 20-jarige Adam Lanza in Newtown zal stof voor nieuwe studies opleveren. Historicus prof. David Courtwright, U. North Florida, schreef in 1996: “een cocktail van jonge alleenstaande mannen en op hol geslagen hormonen creëren een tendens naar geweld”¹³⁴. Iemand zou eens de seksuele status moeten uitpluizen van de rij van burgers die massa moordenaar worden¹³⁵.

De jonge mannen die de straten van Brussel onprettig of onveilig maken voor vrouwen, en zij die zinloze moorden plegen: hoe zou het met hun seksueel leven gesteld zijn? Zouden ze een bevredigende, gelukzalige relatie hebben met een seksuele partner? Zouden ze zich twee of driemaal per dag masturberen, zoals veel Vlaamse jongens doen als ze onder stress zijn? Of is het juist die ontspannende seks die ze missen? Die vraag stel ik me, als hypothese; die verdient een grondig onderzoek.

Schuld en boetedoen

Omdat seksuele gevoelens en activiteiten biologisch gedetermineerd zijn (zoals eten en drinken), leiden de verbodsbepalingen tot schuldgevoelens, bij vrijwel iedereen. Die schuld verplichten de schuldige van boete te doen, op één of andere manier. Dat kan biechten zijn, plus de belofte niet meer te zondigen (wat vervolgens mislukt), of zich te onderwerpen aan een andere straf of opoffering. Die opoffering moet natuurlijk geëist en goedgekeurd worden door een instantie die met veel gezag bekleed is: de priester, imam, rabbijn, of god himself voor de gelovige; of een wereldlijk Leider, die diverse vormen kan aannemen. Samenvattend: zondigen op seksueel vlak bevordert onze onderwerping aan het gezag van een leidersfiguur of instituut. Vele maatschappelijke processen kunnen we op deze wijze interpreteren.

In de kunsten: alles is toegelaten

¹³⁴ In zijn boek “*Violent Land: Single Men and Social Disorder from the Frontier to the Inner City*”. Courtwright argues that young single men are the group most likely to commit violent acts. Communities with a high ration of young single men have a violence rate that is much higher than the norm. In some frontier communities where mining and ranching were the main economic engines, there was a very high gender ratio... sometimes forty men for every woman...and as a result, also a very high violence rate. 1996, vele malen herdrukt. <http://books.google.be/books?hl=nl&lr=&id=TLRtXWINQI0C&oi=fnd&pg=PA1&dq=David+courtwright&ots=4o9knGUL2O&sig=E8YQ9ermWstsuzODY79uYTdZ8pQ#v=onepage&q=David%20courtwright&f=false>

¹³⁵ Lijstje in De Tijd 22/12/2012: behalve Adam Lanza in 2012: 2007: student, 32 doden; 1999 2 studenten in Columbine High School, 13 doden; 1991: 23 doden; 1986: ambtenaar, 14 doden; 1984: 21 doden; 1966: ex-militair, 16 doden.

Dinah Washington, als oudere vrouw, zingt¹³⁶:
Mad about the boy
I know it's stupid to be mad about the boy
I'm so ashamed of it but must admit the sleepless nights I've had
About the boy
He melts my foolish heart in every single scene
Lord knows I'm not a fool girl
I really shouldn't care
Lord knows I'm not a school girl
In the flurry of her first affair
This odd diversity of misery and joy
I'm feeling quite insane and young again
And all because I'm mad about the boy

Heeft u ook al opgemerkt, lezer, dat populaire songs meestal over liefde en seks gaan? Amerikaanse onderzoekers analyseerden nauwgezet de teksten van de top van de pop-100. Gemiddeld komt per liedje 5,6 maal een seks woord voor, een enkele keer zelfs 46 maal. En bij vrouwelijke zangeressen dubbel zoveel als bij mannen!¹³⁷. Indien we in het echte leven dergelijke woordenschat zouden gebruiken, riskeren we vervolgd te worden voor openbare zedenschennis of aantasting der eerbaarheid.

De ontroerendste gedichten en beeldende kunst, inbegrepen wat in onze tijd pornografie genoemd, zoals oud-Griekse, Japanse en Indische schilderijen van paren in coitus, en Arabische verhalen, de expliciet erotische beelden op de tempels van Khajourao: ze hebben in alle tijden en culturen de passionele liefde verheerlijkt. De christelijke wereld heeft ze meestal geïnterpreteerd als vreemdsoortige, zuiver artistieke vrijheden, of van godheden – zeker géén reële gebeurtenissen, laat staan voorbeelden! De prachtige menselijke scheppingen over de passionele liefde tussen mensen, – zijn er niet evenveel, of méér, dan het aantal gewijd aan de verering van God? Het is een grote

¹³⁶ <http://www.youtube.com/watch?v=STTLwI-u4Fg>

http://www.last.fm/music/Dinah+Washington/_/Mad+About+the+Boy

¹³⁷ De onderzoekers vergeleken ook 3 perioden, vanaf 1958-72; de seksuele woorden nemen af in de laatste periode 1991-98.

<http://academic.csuohio.edu/kneuendorf/c63309/ArticlesFromClassMembers/Nick.pdf>

Als voorbeeld: Olivia Newton-John: “There's nothing left to talk about less it's horizontally/Let's get physical/physical -/I wanna get physical/let's get into physical/Let me hear your body talk/your body talk/Let's get animal, animal//I wanna get animal, let's get into animal”

<http://www.elyrics.net/read/o/olivia-newton-john-lyrics/physical-lyrics.html>

Merk op dat de videoclip niet echte seks suggereert maar integendeel een gym training waar Olivia de mannen treitert, waaronder ook enkele homo's. Dubbelzinnigheid troef tussen tekst en beelden. http://www.dailymotion.com/video/xgmvk_olivia-newton-john-physical_music#.UNHSi6l_LZ

tweespalt in de joods-christelijke cultuur: onbeperkte liefde van mensen voor elkaar, staat liefde voor god in de weg. Een magistrale versmelting van beide vereringen, en dus schokkend voor sommigen, is het schilderij van Julien Fouquet waar de madonna met kindje Jezus een blote borst heeft (met zichtbare tepel!), en wier model, Agnes Sorel, de maîtresse was van de Franse koning Charles VII¹³⁸. Toen de Vlaamse theatermaker Chokri Ben Chikha dit beeld gebruikte in moderne vorm in een affiche, voor zijn toneelstuk *Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen*, maakten katholieke moraalridders zowaar herrie. De

Maria van Chokri draagt ook een hoofddoek, in tegenstelling tot Agnes Sorel, die volgens historici, het décolleté promoveerde. Bekijk de prachtige compositie, en lees Paul Beliën erover¹³⁹, echtgenoot van VB-er Alexandra Coolen. Beliën was ook een voorbeeld voor Anders Behring Breivik, de Noorse christen en moordenaar.

Een rijkdom van liefdesgedichten vinden we in alle culturen en tot in de oudste tijden.

Luidt één van de oudste Nederlandse teksten niet: “*Hebban olla uogala nestas hagunnan hinase hi(c) (a)nda thu wat unbidan we nu*”?¹⁴⁰.

¹³⁸ http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e7/Fouquet_Madonna.jpg

¹³⁹ <http://www.chokribenchikha.be/nederlands.html> Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen: over Chokri Ben Chikha, met beeld: <http://www.brusselsjournal.com/node/283>

Brussels Journal is een Zwitsers project.

¹⁴⁰ Uit de 12e eeuw, waarschijnlijk een mengeling van oud-Engels (Kents) en West-vlaams. Volgens Prof. Frits van Oostrom, U. Utrecht, is de tekst gedacht vanuit

De vele strofen van het Hooglied uit het Oude Testament was en is waarschijnlijk voor velen verboden lectuur wegens zijn expliciete seksuele formuleringen¹⁴¹:

*“Je borsten zijn als kalfjes,
als de tweeling van een gazelle,
die tussen de lelies weidt”.*

*“Mijn bruid, je lippen druipen van honing,
melk en honing proef ik onder je tong,
je kleed geurt naar de Libanon”.*

Hugo Claus :

*”Mijn vrouw, mijn heidens altaar,
Dat ik met vingers van licht bespeel en streel,
Mijn jonge bos dat ik doorwinter,
Mijn zenuwziek, onkuis en teder teken,
Ik schrijf je adem en je lichaam neer
Op gelijnd muziekpapier”.*

Herman Deconinck:

*“Als ze genadeloos traag, geeuwend, héhé,
Een peperduur slipje van niks op de vloer laat landen
(sex hoort net als luxe met mysterieuze x)
waarna ze haar voor zijn handen veel te vele twee
borsten laat zien...*

*Want vrouwen hebben machtige geslachten, hoge wonden, venusbergen,
spelonken, vouwen, waarin verloren nachten nooit meer worden
teruggevonden”.*

Herwig Hensen scheidt emoties maar geeft ook een morele boodschap mee:

*“Verzen voor een jonge onbekende
...Sta naakt. En durf waar gij onthult/ strelender zijn en lomer./ Een schuld?
Bedenk: wat is de schuld/van rozen in de zomer?”*

De Urdu dichter Khavajah Haider Ali Atash (1777-1847) schrijft:

*“Elk vrij man
die zou kunnen kijken naar
de ketting van uw krullend haar
- deze vrije man zou verlangen
te worden opgesloten”¹⁴².*

---

vrouwelijk perspectief, en geeft ze uitdrukking aan het vrouwelijk verlangen tot nestelen. De alleroudste Nederlands geschreven tekst zou volgens Wikipedia dateren uit de 8^E eeuw, en luiden: “Gelobistu in got alamehtigan fadaer”. Dus toch weer de godsdienst! Eraan denken dat toen alléén monniken konden schrijven. Bijna alle teksten waren in het Latijn (in onze streken).

¹⁴¹ <http://www.biblija.net/biblija.cgi?m=Hooglied&id18=1&l=nl&set=10>

¹⁴² Vertaald uit het Urdu door Britt Roels.

Lucas Cranach (1472-1553) schildert vrouwe Justitia zoals vele anderen: met een weegschaal en een zwaard. Maar! in plaats van geblinddoekt kijkt de “Gerechtigheid” dromerig voor zich uit, zij is een prachtige, naakte, jonge vrouw, alleen gekleed met juwelen rond de hals en een medaillon tussen de borsten¹⁴³. Ze verschilt nauwelijks van de andere naakte vrouwen die Cranach afbeeldde, zoals de liggende wulpse bron nymf, en Venus; alleen bij deze is de schaamspleet eventjes zichtbaar. Eén zijn vrouwen draagt alleen een grote hoed en halssnoer, ze kijkt mij recht in de

Lucas Cranach: Venus

ogen en wijst tegelijk met de vinger ergens naar beneden...¹⁴⁴.

Seks is goed

‘De dorstigen laven’ is de meest universele biologische noodzaak en tevens belangrijkste ethische verplichting. Waarom kan “de verliefden bevredigen” ook geen algemene ethische waarde worden? De vereniging

¹⁴³ <https://biblio.ugent.be/input/record/3032256> Model stond de Keurvorstin van Brandenburg, Magdalene von Sachsen; ofwel was het Katharina von Mecklenburg-Schwerin, Hertogin van Saksen. De term seksisme was toen nog niet uitgevonden.

¹⁴⁴ <http://www.kunstkopie.nl/a/lucas-cranach/nude-woman.html>

van twee mensen in een innige passionele band is een buitengewoon krachtige stimulans en kan méér geluk scheppen dan materiële rijkdom of macht – op voorwaarde dat de gemeenschap ze toestaat, in plaats van te demoniseren en te straffen, of een resem voorwaarden te stellen, zoals voortplanting of levenslange trouw.

Kunnen we nu een poging ondernemen om een algemene morele regel voor te stellen?

Seks is goed op voorwaarde van wederzijdse instemming en respect voor beider belangen en gevoelens, en mits geen negatieve waardering door een partner. We mogen de ander niet kwetsen, als minderwaardig of als instrument gebruiken. Dwang en geweld zijn uit den boze.

Seks en passie binden ons aan het leven; zowel de verwachting naar, als de herinnering aan de innigste omhelzing, kunnen elke dag positief kleuren – voor wie die verwachting of herinnering bezit.

Wat met de gevoelens van een *derde* die zich sterk betrokken voelt, zoals vaak gebeurt: de derde persoon is de echtgenoot(e) of de concurrent(e), of vroegere vriend of echtgenote of verloofde. Ook daar is medevoelen, en het vermijden van verdriet vereist; maar het zal niet altijd succesvol zijn, omdat jaloezheid zo sterk is, en geen grens of redelijkheid kent, en een vreselijk taai geheugen heeft. Om nutteloos verdriet of woede te vermijden is discretie of geheimhouding soms de beste benadering. Ik ben geen voorstander van het ongenueanceerd principe dat alle geheimen moeten gedeeld worden. Indien ze de gevoelens blijvend kwetsen of beledigen, zetten ze een waardevolle relatie, huwelijk en gezin, of elke andere menselijke verhouding, op de helling.

Het risico van wederzijdse instemming

Het principe van wederzijdse toestemming, hoe vanzelfsprekend het ook schijnt, wordt gecompliceerd wanneer *na* de seks een partner zich onbehaaglijk voelt. “Ik ben bedrogen”, is niet zeldzaam. Dat gaat over beloften, of een verleidingsstrategie die niet alle realiteiten vooraf op een rijtje zet. Al getrouwd zijn, ofwel een huwelijk voorspiegelen, rijkdom veinzen, een 4x4, of dat men van goede familie is, pochen over een goede job: alle zijn oorzaak van teleurstelling die achteraf komt. Ook bij de mannetjes in de dierenwereld zijn er allerlei trucjes, kleuren, dansen, liedjes, obscene gebaren, gebrul, zich op de borst kloppen, die helpen om de partner te veroveren. Maar te grote overtuigingskracht kan nadien door de ander als bedrog worden ervaren. Zelfs in trouwe liefdes komen momenten voor waarop een partner zich misbruikt voelt. Bij de niet zeldzame “vechtscheidingen” worden de pijnlijkste en grofste verwijten heen en weer gestuurd.

In Israël werd een Arabische man veroordeeld tot 18 maand opsluiting, na een klacht van een Joodse vrouw met wie hij seks had, in

Jeruzalem. De openbare aanklager was akkoord dat de seks gebeurde met wederzijdse instemming, maar... de man had gepretendeerd joods en single te zijn. Vermits hij valse informatie gaf, kon er geen toestemming zijn; het gaat dus om verkrachting wegens bedrog. Kijk en luister naar de interessante discussie met de vrouwelijke voorzitter van het Israëliisch centrum tegen verkrachting: <http://english.aljazeera.net/news/middleeast/2010/07/201072191017847251.html>

Wanneer een gezagsrelatie bestaat tussen de partners, is het principe van wederzijdse toestemming moeilijk te waarborgen. Tussen baas en ondergeschikte zijn rechten en macht zijn niet gelijk, evenmin tussen volwassene en minderjarige, tussen leraar en leerling, tussen een rijke familie en een minder rijke. Hier groeit soms *later* het gevoel te zijn misbruikt. Journalisten van massamedia gaan vandaag actief op zoek naar ‘slachtoffers’ die voor de camera’s willen getuigen. De daders die beschuldigd worden zijn meestal maatschappelijk gezaghebbende personen, zodat de schuld gemakkelijker geloofd wordt door het brede publiek¹⁴⁵.

Recent maakten de media heisa omdat een vrouw was *vrijgesproken* van verkrachting; ze was in bed gekropen met een geestelijk gehandicapte man, die dan gemeenschap met haar heeft gehad, met penetratie. Opiniemakers en Dr Stevens van de K.U.Leuven zegden dat hier een pijnlijke lacune in de wet zat. Zeer duidelijk oordelen ze dat seks met een geestelijk gehandicapte ontoelaatbaar is. Wellicht zal het argument worden gebruikt dat hij door zijn handicap geen toestemming kan geven. Hoe zit het dan met andere toestemmingen, voor eten en drinken, keuze van behandeling, huisvesting...Vanaf welke handicap mag iemand niets meer zelf beslissen, zelfs niet over basisfuncties van het leven? In dit geval toont de penetratie aan dat de man een erectie had, zodat moeilijk kan beweerd worden dat seks werd opgedrongen tegen zijn wens en gevoelens. Moeten we ons niet afvragen of deze man niet heel gelukkig was bij deze ervaring? Ik denk aan de wat gestoorde Billy uit “One flew over a cuckoo’s nest” met Jack Nickelson¹⁴⁶. Deze laatste haalt een meisje van plezier binnen in de psychiatrische instelling, en bezorgt Billy de beste tijd van zijn leven – tot de machtswellustige verpleegster (Louise Fletcher) het ontdekt, en de jongen met de gepaste woorden en bedreigingen terug in geestelijke verwarring en paniek duwt (“Wat zal uw moeder daarvan zeggen?”). Vergelijkbare antiseksuele reacties zagen we in de media over de gehandicapte.

De grootste voorzichtigheid moet dus door de gezagsdrager gehanteerd worden; het is de baas, de volwassene die verantwoordelijk is dat nooit van verkrachting sprake is; of achteraf zo aangevoeld wordt: “Ik werd

¹⁴⁵ Na DSK moest premier Yves Leterme eraan geloven, en vervolgens Waals minister André Antoine (cdH). Over hem getuigde op de RTBF een oud-medewerkster die ontslagen was; ze had echter geen klacht ingediend. Na de uitzending opende de procureur-generaal van Luik heeft een onderzoek tegen de minister.

¹⁴⁶ Film van Milos Forman, 5 Oscars. <http://www.imdb.com/title/tt0073486/>

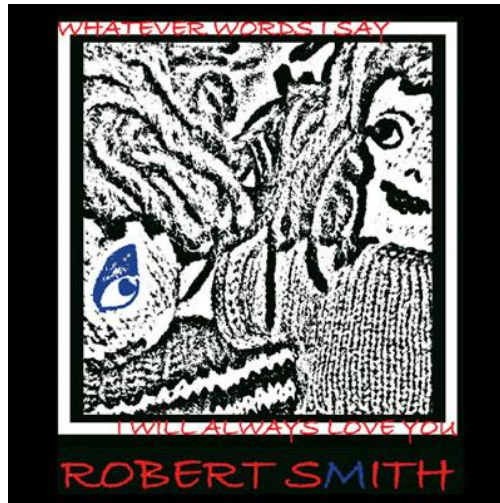
gedwongen”. Dat laatste hoeft geen leugen te zijn, of chantage: in de roes stelt iedereen wel eens een daad die men later zelf afkeurenswaardig vindt, en anders gaat interpreteren. In het huidige klimaat wordt van diverse zijde opgeroepen tot klachten tegen een vroegere seksuele partner, die door zo’n klacht dader/pleger wordt. Echter, volstrekt vermijden of verbieden van seks in gezagsrelaties is geen oplossing: in zowat alle menselijke verhoudingen zitten macht, gezag, rijkdom. Hiërarchie zit in de opvoeding, het beroep, in elke organisatie – en nog het meest van al: in de godsdienst. Indien ongelijkheid tussen de partners, onder één of andere vorm, een bezwaar zou zijn, zouden de meeste huwelijken nooit gesloten worden; de vrouw heeft in vele gevallen een lager inkomen, sociale status en machtspositie.

Opvoeding tot harmonische seksuele beleving gevraagd

Opvoeding tot harmonische seksuele beleving is nodig, want ‘vanzelf’ leert een kind het niet. Andere essentiële functies zoals eten, plas- en poepcontrole, spreken, leren we door imitatie en aansporing van voorbeeldfiguren, meestal de ouders. Voor seks gaat dat niet, want ouders verbergen hun eigen seks voor hun kinderen; en omgekeerd zouden oudere kinderen vaak emotioneel geschokt worden want onvoorbereid (althans in de “ontwikkelde, beschaafde” samenlevingen). Een leerschool voor adolescenten bestaat in veel “primitieve” beschavingen. Maar bij ons is het al een hele vooruitgang dat kinderen mogen weten waar hun jongere zusje of broertje vandaan komen, en dat alle gezinsleden elkaar in de badkamer naakt mogen zien. Erectie en bevruchting leren ze nu in goede secundaire scholen; maar dat is heel ver verwijderd van leren genieten van seks. Jongens ontdekken masturbatie vanzelf; maar aan meisjes moet het geleerd worden. Veel volwassen vrouwen kunnen het niet, ofschoon het de beste kans geeft op bevrediging, veel meer dan coïtus (Kinsey). Opvoeding tot tederheid, voorrang aan zorg voor de wensen en gevoelens van de partner, zowel voor lichaam als emotie, in plaats van voorrang aan het eigen verlangen; het vermijden van pijn, verdriet, verhinderen van zwangerschap of besmetting: dit alles is weinig spontane biologie en des te meer cultuur, dus opvoeding. Empathie voor de anderen, zichzelf in huid en hoofd van de partner inleven, is de moraal die ik verdedig, ook in seks.

Hierover moeten theoretische lessen jaarlijks herhaald worden doorheen lager en secundair onderwijs. Condoomautomaten moeten even verspreid zijn als colamachines en snackbars. De “condomobiel” en aantrekkelijke online condoshop van de Socialistische Mutualiteiten strekken tot voorbeeld¹⁴⁷.

¹⁴⁷ op de site van hun condoomshop zien we de spermatozoïden zwemmen, en kan men fashionable T-shirts bestellen. MJA heet nu JOETZ:
<http://www.joetz.be/VeiligVrijen/Pages/default.aspx>
<http://www.condoshop.be/shop.asp>

T-shirts uit de online condoshop van MJA-JOETZ

Maar seksuele praktijklessen, evengoed als lessen over haarkappen, koken (op TV en op de boekenbeurs komen ze ons de keel uit), computers, wedstrijdzwemmen, treinbestuurder... – wie durft bij ons praktijklessen seks voorstellen?¹⁴⁸. In het post-Dutroux klimaat, en door het wijdverspreid kinder-, beter: *machts*misbruik door celibaten, is seksuele praktijkervaring opnieuw meer taboe geworden. Opvoeding tot harmonische seksualiteit is noodzaak, maar vandaag onopgelost. Daarom moeten we, zoals 50 jaar geleden, blijven rekenen op mooi-geïllustreerde boeken met beschrijvingen over seksuele stimulatie en over genieten, over aandacht voor de partner. Veel speelfilms bevatten seksscènes, maar welk ideaalbeeld tonen ze? Ik

http://www.condoshop.be/product.asp?strParents=&CAT_ID=133&P_ID=506

¹⁴⁸ In “De Brouwerij” had jezuïet pater Versteylen lessen ingericht voor een minder verkrampde seksualiteitsbeleving bij katholieken. Na een anonieme klacht kwam deze onderneming in de media in een slecht daglicht.

Voor geestelijk en/of lichamelijk gehandicapten hebben sommige instellingen seksuele hulp- of opvoedingprogramma’s. Het is niet overal taboe om ook beroep te doen op professionele en betaalde prostituees.

twijfel aan de educatieve waarde daarvan. De story's zijn vaak beladen met morele afkeuring, want lopen passie of ontrouw niet steeds slecht af?

Dit jaar is de betalende site Hoehetmoet.be in de kranten bekendgemaakt; hij bestaat ook in Engelstalige versie. Op 3 mei hadden al 200.000 Belgen betaald. Eerst moet de gebruiker zijn geboortedatum ingeven, want onder de 18 is kijken niet toegestaan. Zo worden de minst ervaren maar wel seksueel rijpe mensen uitgesloten. Men ziet er fatsoenlijke filmpjes van seksuele activiteiten met mooie lichamen terwijl een stem uitleg geeft. "Veilig vrijen" toont condoomgebruik. Wie betaalt (2 euro) kan 1 film 1 maal bekijken. Natuurlijk onderlijnt de site dat alles begeleid is door seksexperten. In het filmpje over "Verschillende manieren om jezelf te vingeren" ontbreekt: de dwarse beweging (links-rechts) van clitoris en/of venusheuvel. Of het zachtjes trekken aan de kleine schaamlippen, zoals de Oegandese vrouwen elkaar leren. Niets over het langdurig en multipel orgasme dat veel vrouwen dankzij masturbatie kunnen bereiken. Evenmin dat sommige vrouwen erg opgewonden worden door het strelen van de anale streek. Vibrators die nu overal te koop zijn, komen er ook niet bij te pas; daarover is wel een andere film. De voorlichters vermelden meermaals het (te) vroeg klaarkomen van de man; maar niet dat een condoom daartegen kan helpen. Dat veel mannen in de eerste plaats aandacht zouden moeten schenken aan de beleving en het genot van hun partner, komt niet uit de verf. Terwijl wel tijd besteed wordt aan verschillende oorzaken van pijn bij de penetratie, en het ontbreken van een erectie. Of de herhaalde raad om een arts te raadplegen wel verstandig is, daarover heb ik mijn twijfels. Nu al behoren de pillen voor dergelijke "stoornis" tot de grootste kaskrakers. Samengevat: die "experten" hebben nog veel te leren; bijvoorbeeld van de vrouwen in Oeganda, Cuba, Equatoriaal Congo. Waar zouden ze gestudeerd hebben?

Welk beeld van seks biedt ons de echte internetporno? Hier bestaat geen andere kwaliteitscontrole dan kijk- en downloadcijfers van anonieme pc's; de sites zijn er dankzij hun commercieel, poen brengend succes.

XIV. ACHT GEDICHTEN VAN LUST

Wordt vervolgd.